ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 29. ΤΟΜΟΣ Β'. 9 ΜΑΪΟΥ 1893.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΑΡΕΡΓΑ.*

(*Τὰ Προμώτου.—Πρόσχθοι ἢ Βρόχθοι.—Τὰ Βορραδίου.—Τὰ Ἀνθεμίου.—Βασίλεια ἐν Βρόχθοις.—Μετάνοια Θεοδώρας.—Αἱ Σοφιαναί.—Ἡ Χρυσοκέραμος.*)

Τῇ 5 ἰουνίου 617, καθ' ἣν δίδωσιν ἡμερομηνίαν ὁ εἰδικῶς περὶ τὴν βυζαντινὴν χρονογραφίαν ἐνδιατρίψας Ἐδουάρδος Μυράλτ, οἱ Ἄβαροι δόλῳ καὶ προδοσίᾳ εἰσελάσαντες ἐντὸς τοῦ Μακροῦ Τείχους «αὐτῇ τῇ κυριακῇ ἀπὸ ὑσπέρας ἕως τῆς Χρυσῆς Πύρτας πάντας ἐπραίδευσαν οὓς πύρον ἕξω τῆς πόλεως μετὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς προαστείοις ὁπωσοῦν εὑρεθέντων ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων παντοδαπῶν. Εἰσῆλθαν δὲ καὶ εἰς τοὺς ἁγίους Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν ἐν Βλαχέρναις, καὶ εἰς τὸν Ἀρχάγγελον πέραν εἰς τὰ Προμώτου, καὶ οὐ μόνον ὅτι τὰ κιβούρια καὶ τὰ ἄλλα κειμήλια ἀφείλαντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀρχαγγέλου κατέκλασαν, καὶ πάντας μετὰ τῶν ἀφαιρεθέντων αὐτῶν μετῴκισαν πέραν τοῦ Δανουβίου, μηδενὸς ἀντιστατοῦντος». (Πασχάλιον Χρονικὸν, Ἔκδ. Βόννης, σελ. 713).

Ποῦ τὰ Προμώτου ἐκεῖνα δὲν ὑπάρχει ἀπηκριβωμένον. Μνείαν τῶν Προμώτου ἢ Προμούντου ἀνευρίσκομεν, ἐκτὸς τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ, παρὰ τῷ ἀνωνύμῳ πατριογράφῳ, λέγοντι ὅτι ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχεν ἀρχαιόθεν μονή, ἐν ᾗ ἀπεκείρατο Ἀναστασία, ἡ σύζυγος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, ἥν, διὰ τὸ εἶναι Χριστιανήν, ἐξέβαλε τῆς βασιλείας· παρὰ Νικήτᾳ τῷ Παφλαγόνι ἐν βίῳ Ἰγνατίου καὶ παρὰ Συμεὼν τῷ Μαγίστρῳ ἐν τοῖς περὶ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας. «Ἐξώρισε δὲ (ὁ Βάρδας) Ἰγνάτιον ἐν τῇ νήσῳ Τερεβίνθῳ, ἐν ᾗ καὶ ἐταλαιπωρεῖτο, μυρία καθ' ἑκάστην πρὸς τὸ παραιτήσασθαι ὑπομένων. Εἶτα φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ἱέρειαν δέσμιον, καὶ κατακλείουσιν εἰς μάνδραν αἰγῶν. Εἶτα εἰς τὰ Προμούντου ἀγαγόντες, Λέων ὁ Λαλάκων τοῖς ῥαπίσμασι τὰς σιαγόνας αὐτοῦ συνέθλασεν ὡς δύο μύλας αὐτοῦ ἐκπεσεῖν». Ἐκ τῶν ὀλιγίστων τούτων χωρίων τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, ἐν οἷς μνεία τῶν Προμώτου γίνεται, οὐδὲν βεβαίως θετικὸν ἐξάγεται περὶ τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ οὕτωσι δὴ καλούμενον προάστειον τῆς πόλεως. Τοῦτο μόνον ὀρθῶς ὁ Δουκάγγιος ἐκ τῆς ἐν τῷ Πασχαλίῳ Χρονικῷ λέξεως πέραν συνεπέρανεν ὅτι ἔκειτο ἐν τῇ ἀντικρὺ τῆς πόλεως ἀσιατικῇ παραλίᾳ (in adverso urbis littore asiatico). Προαγόμενος δὲ ἐκ τῆς ιγ' ἐπιστολῆς τοῦ Λύσονίου πρὸς Παῦλον, ἐν ᾗ ἐξαίρονται διὰ τῶνδε τὰ ὀστρείδια, ἅπερ ἐπ' αὐτοῦ Promoti ἐκαλοῦντο,

> Accedunt quae fama recens, Byzantia super
> littora et insana generata Propontidis acta,
> Promoti celebrata ducis de nomine laudat

ἀποφαίνεται ὅτι τὸ προάστειον τοῦτο, ὅπερ παρέκειτο, λέγει, τῇ χαλκηδονικῇ ἀκτῇ, ἣν τοῦ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου στρατηγοῦ Προμώτου, ὃς συνυπατεύσας τῷ 389 τῷ στρατηγῷ Τιμασίῳ ἐδολοφονήθη τῷ 394 ταῖς ἐνεργείαις τοῦ Ρουφίνου, κιδεμὼν ὁ ὑπὸ τοῦ Φράγκου Βαύδωνος ἐγένετο τῆς παγκάλου θυγατρὸς αὐτοῦ Εὐδοξίας, πρὸς ἣν ἔρωτι τρωθεὶς ὁ Ἀρκάδιος, διὰ τῆς δεξιᾶς μεσολαβήσεως τῆς χήρας τοῦ Προμώτου Μάρδας, τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὐνούχου Εὐτροπίου, ἀνεβίβασεν αὐτὴν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Δουκάγγιος· ὁ δ' ἡμέτερος Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος, ἀντιγράψων αὐτὸν ἐν τοῖς περὶ Προμώτου, προστίθησι μόνον τάδε: «Πέραν εἰς τὰ Προμότου ἦτον καὶ ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὃν

*) Ἀνεκοινώθη ἐν τῇ τακτικῇ συνεδρίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῇς 3 μαΐου.

νομίζω εἶναι τὸν ἐν τοῖς Σατύρου, χωρίῳ τοποθετουμένου μὲν πρὸ τοῦ Βρύαντος, παρονομασθέντι δὲ πιθανῶς ἀπό τινος ἀγάλματος Σατύρου, ἱδρυμένου ἐν τῷ ἐνταῦθα εἰδωλείῳ, ὅπου ὑπῆρχεν, ὡς φαίνεται, καὶ ἀγκυροβόλιον (σκάλωμα, ἐμπορεῖον), ὅθεν ὁ ὑπὸ τὸν Ἰζάθ (Ἰεζήδ) στόλος τῶν Σαρακηνῶν, ὁ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου κατὰ τῆς πόλεως ἐπιπλεύσας, «προσώρμισεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ εἰς τὸν Βρύαντα καὶ ἕως Κάρτου λιμένος» κατὰ τὸν Κεδρηνόν».

Κατὰ ταῦτα δέον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Ἄβαροι, ἐπιδάντες τῶν ἐλαφρῶν αὐτῶν μονοξύλων ἐν τῇ κατὰ τὴν Προποντίδα θρακικῇ παραλίᾳ, ἐπεχείρησαν μακροτάτην θαλασσίαν ἐκδρομὴν ἐν θαλάσσῃ οὐχὶ πάντοτε νηνέμῳ καὶ ἀκινδύνῳ, καὶ ταῦτα παραπλέοντες τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ νὰ περιπέσωσιν εἰς τὰς διήρεις καὶ τριήρεις τῶν Βυζαντινῶν, διὰ μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ δηώσωσι τὸν ἐν τοῖς Σατύρου (μεταξύ, δῆλον ὅτι, φενὲρ Βαγτσὲ καὶ Μάλτεπε) ναὸν τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἀνατέλλοντος, ναόν, ὃν οὔτε ἐγνώριζον οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζωσιν, ἐνῷ, προκειμένου περὶ δηώσεως καὶ διαρπαγῆς, εἶχον πρόχειρα καὶ πρὸ αὐτῶν τὰ βρίθοντα μεγαλοπρεπῶν κτισμάτων θρακῷα καὶ ἀσιατικὰ προάστεια τοῦ Βοσπόρου, εἰς ἃ, οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος, ὡς τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν λέγει, ἠδύναντο νὰ ἐκδράμωσιν. Ὁμολογητέον ὅτι τὸ πρᾶγμα φαίνεται ὅλως ἀπίθανον, ἀφοῦ δὲ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Χρονικοῦ τὰ Προμώτου τίθενται πέραν, ἤτοι ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔκειντο οὐχὶ ἐν τοῖς Σατύρου, ὡς ὁ Βυζάντιος λέγει, οὔτε παρὰ τὴν Χαλκηδονικὴν ἀκτήν, ὡς ὁ Δουκάγγιος, ἀλλὰ πάντως ἐντός που τοῦ Βοσπόρου καὶ ἀντικρὺ πιθανῶς τῶν Χαλῶν ἢ Χηλῶν (τοῦ σήμερον Βεβεκίου), αἵτινες ἐχρησίμευον ὡς ἐπίνειον εἰς τὰ μονόξυλα τῶν Ἀβάρων, ὅτε τῷ 626 ἐπανελθόντες ἐπολιόρκησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Διὰ Χαλῶν ἐπὶ Χρυσόπολιν ἀντιπέρων τοὺς Πέρσας πρεσβευτὰς οἱ Ἄβαροι, ὅτε περιέπεσαν εἰς τοὺς τῶν Βυζαντινῶν καράβους, εἰς Χαλὰς δὲ ἀπῆλθεν ὁ Χαγάνος καὶ ἔβαλεν εἰς θάλασσαν μονόξυλα, ὀφείλοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀντιπέραν καὶ ἀγαγεῖν πρὸς ἑαυτὸν τοὺς Πέρσας κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν (Πασχ. Χρ. σ.722—723). Βέβαιον σχεδὸν ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι καὶ κατὰ τὴν πρὸ ἐννεαετίας γενομένην πρώτην κατὰ τῶν προαστείων τῆς πόλεως ἔφοδον τῶν Ἀβάρων τὸ αὐτὸ ἐπίνειον ἐχρησίμευσεν αὐτοῖς ἐν ταῖς κατὰ ἀσιατικὰ προάστεια ἐκδρομαῖς αὐτῶν. Ἄλλως δὲ καὶ καὶ ὁ Αὐσόνιος μετὰ τῶν λαμπρῶν ὀστρειδίων του μὲ ἐμβάλλει εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ πιστεύσω ὅτι τὰ ὀστρείδια ταῦτα ἠγρεύοντο οὐχὶ παρὰ τὴν χαλκηδονικὴν ἀκτήν, ἥτις οὐδέποτε ἐθημίσθη ἐπὶ τῆς ὀστρειδίοις αὐτῆς, ἀλλὰ μεταξὺ Χαλῶν καὶ Ἀνάπλου ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ἀντικρὺ ἀφ' ἑτέρου ἀσιατικῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα μέχρι τοῦ νῦν ἀγρεύονται τὰ ἄριστα τῶν ὀστρειδίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ λεγόμενα ρεμματίσια, byzantia suher littora (παράτὴν βυζαντιακὴν —καὶ οὐχὶ τὴν χαλκηδονικὴν —ἀκτήν).

* * *

Ἐκεῖ ἄρα, φρονῶ, ἀναζητητέον τὰ Προμώτου ἢ Προμούντου καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ἐπιφανῆ ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὅστις τοσοῦτον ἐκέντησε τὰς διαρπακτικὰς τῶν Ἀβάρων ὀρέξεις, ὥστε νὰ ἐπιχειρήσωσι θαλασσίαν ἐκδρομήν. Ὁ ναὸς οὗτος πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι περίοπτος αὐτοῖς ἦν ἀπὸ Χηλῶν καὶ διαπρέπων πλούτῳ καὶ μεγέθει καὶ κάλλει· τοιοῦτον δ' εὑρίσκομεν τὸν ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ κτισθέντα ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου καταντικρὺ τοῦ ὁμωνύμου ἐν τῷ Ἀνάπλῳ ναοῦ. «Ἱερὰ δύο, λέγει ὁ Προκόπιος (περὶ Κτισμάτων I, 8), τῷ Ἀρχαγγέλῳ Μιχαὴλ ἀνειμένα, καταντικρὺ ἀλλήλων ἑστῶτα, τοῦ πορθμοῦ ἑκατέρωθεν συνέβαινεν εἶναι, θάτερον μὲν ἐν χώρῳ καλουμένῳ Ἀνάπλῳ ἐν ἀριστερᾷ εἰσπλέοντι τὸν Εὔξεινον Πόντον, τὸ δὲ δὴ ἕτερον ἐν τῇ ἀντιπέρας ἀκτῇ· Προόχθους μὲν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι τὴν ἀκτήν, ὅτι δὴ προβέβληται, οἶμαι, κατὰ πολὺ τῆς ταύτῃ ἠιόνος καὶ ὁμαλὴ φύσιν, συνθέσει λίθων ὑψοῦ ἀνέχει. Οὐδεμιᾷ οὕτως ἀπολειπομένης ἀμφιβολίας περὶ τῆς θέσεως τῶν Προόχθων ἢ Βρόχθων, οὐχὶ ἀμφισβητήσιμον φαίνεται μοι ὅτι οἱ Πρόοχθοι ἦσαν οἱ αὐτοὶ καὶ τὰ Προμώτου, τολμῶ δ' εἰπεῖν ὅτι θάτερον θατέρου ἐστὶ μετάφρασις ἢ τὸ λατινικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ, ἢ τὸ ἑλληνικὸν τοῦ λατινικοῦ Promoti ἢ Promonti — προεκβολὴ ἢ ἄκρα —, ἐξ οὗ νομίζω ὅτι ὁ Αὐσόνιος, τὴν σύμπτωσιν τῶν ὀνομάτων ἐπωφεληθείς, ἐκ κολακείας μᾶλλον εἰς τὸν στρατηγὸν Πρόμωτον τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ὀστρειδίων αὐτοῦ ἀπέδωκεν, ἐκ τῆς χώρας μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ εἰρημένου στρατηγοῦ Promoti τότε ἐπωνυμουμένων, ὡς νῦν ἀποκαλοῦνται ρεμματίσια. Ἄλλως δέ, ἐὰν ἐπίνειον τῶν Ἀβάρων αἱ Χαλαὶ ἢ Χηλαὶ ἦσαν, ἤτοι τὸ Βεβέκιον, οὐχὶ ἄγνωστον τοῖς τὸν Βόσπορον καὶ τὰ ρεύματα αὐτοῦ εἰδόσιν ὅτι ἀκάτιον ἢ μονόξυλον, ἐκ Χηλῶν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ρεύματος ἀφιέμενον καὶ

ἄνευ βοηθείας κώπης, εὐθὺ καὶ ἐντὸς δέκα τὸ πολὺ λεπτῶν φέρεται εἰς τὴν μεταξὺ Κούλελη καὶ Τσεγκέλκιοϊ ἀκτήν, ἔνθα ᾠκοδομημένος ἦν ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ὁ τοῖς ἐν Χηλαῖς περίοπτος τοῦ Ἀρχαγγέλου ναός, ὃν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἀντιπεράσαντες εἰς τὴν ἀσιατικὴν παραλίαν οἱ Ἄβαροι ἐδήωσαν.

Ὅτι δ' ἐν τοῖς Προόχθοις ἢ Βρόχθοις ἢ Βρόχοις ξένου ἔθνους ἐπιδρομὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐγένετο καὶ δήωσις καὶ πυρπόλησις τῶν ἐκεῖ ἱερῶν καὶ ἐξ ἄλλης μαρτυρίας ἐπιβεβαιοῦται, τῆς Νικηφόρου τοῦ Καλλίστου γράφοντος ἐν βίῳ τῆς Ὀλυμπιάδος, τῆς πιστῆς καὶ πολυτίμου τοῦ Χρυσοστόμου φίλης, τάδε: «Ἐπεὶ ἐν Νικομηδείᾳ ἡ ὁσία ἐτελεύτα Ὀλυμπιάς, πρὶν ἢ τάφος αὐτὴν ὑποδέξαιτο, τῷ τότε ἱερατικῶς ἐξηγουμένῳ τῆς Νικομήδους ὄναρ ἐφίσταται τὸ τίμιον λείψανον γλωσσοκόμῳ ἐνθέμενον τῷ βυθῷ ἐπαφεῖναι· ὅπου δ' ἂν ἐκεῖνο σχάσῃ τὸν πλοῦν, ἐκεῖ καὶ τὸ σῶμα τῆς ὁσίας καταξιοῦν. Καὶ τὸ μὲν ἐγίνετο· ἔθθανε δὲ τὴν παραλίαν, ᾗ ὁ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ νεὼς ἵδρυται (Βρόχθοι ἐγχωρίως ὁ τόπος ὠνόμασται). Ἔνθα θεῖα ὄψει ἐξιόντες οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες τὸ ἱερὸν ἐκείνης πρὸς τῷ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ κατέθηκαν λείψανον, μυρίων νόσων θεραπείας ἀξιουμένων, δαιμόνων ἀπελαυνομένων καὶ ἄλλων τεραστίων παρὰ δόξαν γεγενημένων. Ἱστόρηται γε μὴν μετὰ τοῦτο ἔθνους ἐπιδρομῇ συμμεταδοχεῖν τῆς πυρκαϊᾶς καὶ τὸν τοῦ Ἀποστόλου νεών. Ἐγγὺς δὲ πρὸς θάλασσαν τοῦ λειψάνου κειμένου, τὸ μὲν γλωσσόκομον δαπάνην τῷ πυρὶ γενέσθαι, τὰ δέ γε λείψανα τοῖς θαλαττίοις παρεῤῥιφθαι ῥοθίοις· ὅπου δ' ἐκεῖνα γένοιτο, ὕφαιμον καὶ τὸ ὕδωρ καθίστασθαι, ὡσανεὶ ἐνδεικνυμένου Θεοῦ τὸ τῆς ὁμολογίας ἐκείνῃ μαρτύριον. Σεργίου δὲ τηνικαῦτα πατριαρχοῦντος, Ἰωάννην πέμψαι πρεσβύτερον καὶ τὰ ἱερὰ ἐκείνης ἀναλεξάμενον λείψανα τῷ αὐτῆς μαρτυρίῳ ἐνδεῖναι, ὅπερ μέσον ταῖν δυοῖν Ἐκκλησίαιν τῆς Σοφίας τε καὶ Εἰρήνης ᾠκοδόμησεν». Ὁ ἐν Βρόχθοις ἄρα ναὸς τοῦ ἁγίου ἀποσταλοῦ Θωμᾶ ἔθνους ἐπιδρομῇ συμμετέσχε τῆς πυρκαϊᾶς, — μετ' ἄλλων, δῆλον ὅτι, κτισμάτων —, πατριαρχοῦντος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ περιπύστου Σεργίου, ὅστις τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὀλυμπιάδος σκήνους εἰς τὸ τῆς ὁμολογίας ἐκείνῃ μαρτύριον ἐποιήσατο τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, 18 ἀπριλίου 618, ἤτοι δέκα περίπου μῆνας μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀβάρων πέραν τὰ Προμώτου, γενομένην, ὡς εἴρηται, τῇ 5 ἰουνίου τοῦ 617.

* * *

Ἀλλὰ τίς ὁ ἐν Βρόχθοις οὗτος ναὸς τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ, ὃν οὔτε ὑπὸ Γυλλίου, οὔτε ὑπὸ Δουκαγγίου καὶ Βανδουρίου, οὔτε ὑπὸ τῶν ἡματέρων τῶν τοῖς ἴχνεσι τούτων παρακολουθησάντων εἴδομεν συμπεριλαμβανόμενον ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν καταλόγοις τῶν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς προαστείοις αὐτῆς, θρακῴοις τε καὶ ἀσιατικοῖς, ναῶν καὶ μοναστηρίων; Μήτοι ἄρά γέ ἐστιν ὁ κατὰ τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν ὑπὸ Ἀνθεμίου τοῦ ἐν Ῥώμῃ βασιλεύσαντος καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Μαρκιανοῦ κτισθεὶς πλησίον τοῦ Βορραδίου ἢ Βορραιδίου; Πολλοὶ οἱ ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης ταύτης συνηγοροῦντες λόγοι. Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ Βορραδίου ἀπεκλήθησαν οὕτως ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἀνεψιοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α', δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ παρὰ τὰ Βορραδίου ναὸς ἦν αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν Βρόχθοις, καθὸ ἐγγυτάτω κείμενος τῷ μεγάλῳ ναῷ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, ὃν ὁ Ἰουστινιανὸς ᾠκοδομήσατο τῇ φροντίδι πιθανώτατα τοῦ μνημονευθέντος ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα εἶχε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ ὁ παρακείμενος χῶρος, καὶ νὰ θεωρήσωμεν ὅτι τὸ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ ἐπίγραμμα «Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου ἐν Βοθρέπτῳ» ἀναφέρεται εἰς τὸν ναὸν ἐκεῖνον, τὸν φροντίσι τοῦ Βορραδίου (Γερραδίου, ἐν τῷ ἐπιγράμματι, κατ' ἐσφαλμένην ἴσως γραφὴν) ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἀνεγερθέντα. Τὸ κάλλος τοῦ ναοῦ συνεξαίρει μετὰ τοῦ Προκοπίου καὶ τὸ εἰρημένον ἐπίγραμμα ἔχον ὧδε:

Καὶ τόδε σῶν καμάτων παναοίδιμον ἔργον ἐτύχθη,
Γερράδιε κλυτόμητι· σὺ γὰρ περικαλλέα ναὸν
ἀγγελικῆς στρατιῆς σημάντορος αὖτις ἔδειξας.

Καὶ τὸ ὄνομα δὲ τοῦ κατὰ τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν κτίτορος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ πλησίον τοῦ Βορραδίου, συνδεόμενον μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πάππου αὐτοῦ καὶ τοῦ συναξαρίου τῆς Ὀλυμπιάδος, φαίνεται πεῖθον ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδομηθεὶς ἢ ἀνοικοδομηθεὶς ναὸς ἐν τοῖς Βορραδίου ἦν αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν τοῖς Βρόχθοις, ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν λείψανον τῆς Ὀλυμπιάδος ἐφυλάσσετο ὡς νόσων ἀλεξιτήριον ὑπὸ τῶν κατοίκων. Πάππος Ἀνθεμίου, τοῦ ἐν Ῥώμῃ βασιλεύσαντος καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Μαρκιανοῦ, ἐγένετο ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ ὑπατικὸς ἀνήρ, ὃν Συνέσιός τε καὶ Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι ὑπερεξαίρουσιν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ ἱκανότητι αὐτοῦ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις, ὕπατος χρηματίσας ἐπὶ Ἀρκαδίου, ἔπαρχος ἦν τοῦ πραιτωρίου καὶ ἐπίτροπος τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, ἐκ τῶν φιλτάτων ὑπῆρχεν Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ, ὃς ἐκ τῆς ἐξορίας αὐτῷ γράφων καὶ συγχαίρων ἐπὶ τῷ τῆς ὑπατείας ἀξιώματι ἀρκούντως σαφῶς ὑπαινίσσεται ὅτι ἀπεξεδέχετο παρ' αὐτοῦ τὴν προστασίαν τῶν δεινότατα ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς τοῦ Ἀρκαδίου καταδιωχθέντων καὶ ἐξορισθέντων φίλων τοῦ ἱεροῦ πατρός, ἐν οἷς τὴν πρώτην κατεῖχε θέσιν ἡ πολυτίμητος Ὀλυμπιάς, ἡ ἐν Νικομηδείᾳ τότε ἐγκαταδιοῦσα. «Διό σε καὶ μακαρίζομεν, ἔγραφε τῷ Ἀνθεμίῳ, οὐκ ἐπειδὴ πρὸς τὸν θρόνον ἀνέβης τοῦτον, ἀλλ' ἐπειδὴ δαψιλεστέραν ἔλαβες ὕλην εἰς τὸ τὴν σύνεσίν σου καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξασθαι· καὶ τοῖς ἀδικουμένοις πᾶσι συνηδόμεθα, τὸν πλατύν σου λιμένα τῆς ψυχῆς ὁρῶντες μυρία δυνάμενον λύσαι ναυάγια καὶ τοὺς εἰς ἔσχατον κλυδωνίου κατενεχθέντας παρασκευάσαι ἐξ οὐρίας πλεῖν. Διὰ ταῦτα σκιρτῶμεν, διὰ ταῦτα χαίρομεν, τὴν σὴν ἀρχὴν κοινὴν ἑορτὴν τῶν ἐπηρεαζομένων εἶναι νομίζοντες». Καὶ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα δὲ ταυτοχρόνως γράφων ἐδίδου αὐτῇ ἐλπίδας περὶ ταχείας λύσεως τῶν δεινῶν αὐτῆς διὰ τῶνδε: «Ἀλλὰ λύσιν ἐπιθυμεῖς ἰδεῖν τῶν κατεχόντων κακῶν. Ἔσται καὶ τοῦτο, καὶ ταχέως ἔσται, τοῦ Θεοῦ ἐπιτρέποντος».

Ταῦτά τε καὶ τὸ παρὰ Νικηφόρῳ συναξάριον περὶ τοῦ θανάτου τῆς ἀνδρείας γυναικὸς παρέχουσιν ἡμῖν τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ ἔσχατα τοῦ βίου αὐτῆς ἔτη διῆλθε μεταπεμφθεῖσα καὶ ξενιζομένη παρὰ τῷ Ἀνθεμίῳ, ἔχοντι ἐκεῖ που, ἐν Βρόχθοις ἢ παρ' αὐτούς, ἐξοχικὸν μέγαρον καὶ ἔπαυλιν, ἀποθανούσης δὲ τὸ λείψανον αὐτῆς διετηρήθη ἐν τῷ παρακειμένῳ ναῷ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, ὃν ἐπεσκεύασεν ἢ ἀνῳκοδόμησεν ὁ ἔγγονος ἐκείνου Ἀνθέμιος, ὁ ἐν Ρώμῃ βασιλεύσας.

Περὶ τῶν Βορραδίου τοῦ λόγου ὄντος, ἐπιπροστίθημι ὅτι λίαν ἐσφαλμένη φαίνεταί μοι ἡ γνώμη Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου ταυτίζοντος αὐτὰ τοῖς Βηρίδου «ὅπου, κατὰ τὸν Κεδρηνόν, προσωρμίσθη ὁ ὑπὸ τὸν ἀποστάτην Θωμᾶν, τὸν ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, στόλος συγκείμενος ἐκ 350 πλοίων, καὶ κατεπυρπολήθη διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρός». Τὰ Βηρίδου ἢ Βυρίδες ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς θρακῴας παραλίας τῆς Προποντίδος, ὡς τρανώτατα ἐκ τῶν ἑπομένων καταδεικνυται. Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς τὰ κατὰ τὴν κάθοδον τοῦ ὑπὸ τὸν Ἡράκλειον στόλου εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τιμωρίαν τοῦ τυράννου Φωκᾶ ἀφηγούμενος λέγει ὅτι «ἐξῆλθον ὁ Φωκᾶς καὶ ἀπῆλθον εἰς Βυρίδας καὶ ἐθεώρει τὴν παράταξιν τῶν πλοίων τῶν ἐλθόντων μετὰ Ἡρακλείου ἀπὸ Ἀφρικῆς· ἦσαν δὲ τὰ πλοῖα ἕως τοῦ Ἑβδόμου»· δὲν πιστεύομεν δεῦτι ὁ Φωκᾶς πρὸς κατόπτευσιν τοῦ ἐκ τῆς Προποντίδος καταπλέοντος στόλου μετέβη ἢ παρὰ τὸ Μάλτεπε, ὅπου ὁ Σκαρλάτος ὑποτίθησι κείμενα τὰ Βορραδίου ἢ Βηρίδου, ἢ εἰς Βρόχθους, ὅπου, καθ' ἡμᾶς, τὰ Βορραδίου, ἀλλὰ πάντως εἰς σημεῖόν τι τῆς θρακικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, οὐ πόρρω τοῦ Ἑβδόμου, περὶ τῆς θέσεως τοῦ ὁποίου οὐδαμῶς, τὸ κατ' ἐμέ, ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν, καὶ μέχρι τοῦ ὁποίου ἐξικνεῖτο ἡ γραμμὴ τῶν ὑπὸ τὸν Ἡράκλειον ἐκ Προποντίδος καταπλεόντων πλοίων. Ἐν δὲ τοῖς μετὰ Θεοφάνη, τοῦ λόγου ἀκριβῶς ὄντος περὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ἀποστάτην Θωμᾶν στόλου, ἀναγινώσκομεν τάδε, ἅπερ, ἀποροῦμεν πῶς, διέλαθον τὴν προσοχὴν τοῦ ἄλλως φιλοπονωτάτου καὶ σοφοῦ Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου· «Ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν—αἱ νῆες τοῦ ἀποστάτου Θωμᾶ—,εἰς ἀριθμὸν τελοῦσαι πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις πολεμιστηρίοις ἅμα διήρεσι καὶ σιταγωγοῖς, τῷ τῶν Βυρίδων κατὰ Θρᾴκην λιμένι καθορμίζονται, ἐξ οὐρίας πλέουσαι. Καὶ ὁ βασιλικὸς δὲ πυρφόρος στόλος, τούτοις μηδὲν ἐγνωκόσιν ἐκεῖσε ἐπιτεθείς, πολλὰς μὲν αὐτάνδρους αἱρεῖ τῶν νηῶν, τινας δὲ καὶ πυροπολεῖ δυνατωτάτῃ χειρὶ κτλ.». Ἐντεῦθεν ἀναμφισβητήτως ἐξάγεται ἢ ὅτι τὰ Βηρίδου ἢ αἱ Βυρίδες ἄλλαι ἦσαν ἢ τὰ Βορραδίου, ἤ, ἐὰν ταὐτισθῶσιν, ὅτι δέον νὰ μεταφέρωμεν τὰ Βορραδίου ἀπὸ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς εἰς τὴν θρᾳκῴαν τῆς Προποντίδος, ἐγγὺς που τοῦ Ἑβδόμου.

* * *

Ἀλλὰ πρὸς τὰ Βορραδίου ἐγειτνίαζον τὰ Ἀνθεμίου περὶ ὧν οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐκεῖντο,ἐπὶ τῆς βιθυνικῆς παραλίας ἢ παρὰ τὴν Χαλκηδόνα καὶ τὸν Εὐτροπίου λιμένα, ὡς οἱ βυζαντινογράφοι μέχρι τοῦδε ἀπεφήναντο, ἢ ἐν τῷ Βοσπόρῳ καὶ παρὰ τοὺς Βρόχθους, ὡς τοὐλάχιστον ἐγὼ εἰκάζω ἐκ τε τῶν ὅσα ὀνωτέρω περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ πλησίον τοῦ Βορραδίου εἶπον καὶ ἐκ τῶν ἑπομένων. Ὁ Θεοφάνης ἀφηγούμενος τὰ κατὰ τὴν δευτέραν ὑπὸ τῶν Ἀράβων πολιορκίαν τῆς πόλεως ἐπὶ τικῆς αὐτῶν παρατάξεως τάδε: «Τῇ δὲ 1 σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς α' ἰνδικτιῶνος ἀνέβαλεν ὁ Σουλεϋμὰν μετὰ τοῦ στόλου καὶ τῶν ἀμηραίων αὐτοῦ ἔχων τὸν ἀριθμὸν 1800 καὶ προσώρμισεν ἀπὸ τῆς Μαγναύρας ἕως τοῦ Κυκλοβίου. Μετὰ δὲ καῖθεν παρέπλευσαν τὴν πόλιν. Καὶ οἱ μὲν ἐπέρασαν εἰς τὰ Εὐτροπίου καὶ Ἀνθεμίου, οἱ δὲ εἰς τὰ τῆς Θρᾴκης μέρη ἀπὸ τοῦ Κλειδίου προσώρμισαν..... Τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ τὴν ἄλυσιν ἐκ τῶν Γαλάτου ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς μυστικῶς συνέστειλεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ νομίσαντες ὅτι βουλόμενος αὐτοὺς δελεάσαι ὁ βασιλεὺς ταύτην παρέστειλεν, οὐκ ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν καὶ ὁρμίσαι ἔνδον τῶν Γαλάτου, ἀλλὰ διαπλεύσαντες ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Σωσθενίου, ἐκεῖ κατηφαλίσαντο τὸ ἑαυτῶν πλοῖμον» (Θεοφάνους 6209). Ἐκ τῶν περὶ τῆς ναυτικῆς τῶν Σαρακηνῶν κινήσεως πληροφοριῶν τοῦ Θεοφάνους ἐξάγεται πρῶτον ὅτι ὁ στόλος αὐτῶν προσωρμίσθη εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα, εἰς ὃν καὶ κατὰ τὴν πρώτην ὑπ' αὐτῶν πολιορκίαν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἤτοι εἰς τὸν τοῦ Ἑβδόμου, τὸν ὑπὸ δύο ἀκροτήτων καθοριζόμενον, πρὸς μὲν τῆς Μαγναύρας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ Κυκλοβίου· ὅτι ὁ λιμὴν οὗτος ἥκιστα ἀσφαλὴς ἦν νότου πνέοντος, ἔκειτο δ' ἀναμφισβητήτως ἐκτὸς τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ τῆς θρᾳκῴας παραλίας τῆς Προποντίδος, ἀφοῦ τὰ πλοῖα ὑπὸ τοῦ νότου ἀθούμενα ὤφειλον νὰ παραπλεύσωσι τὴν πόλιν ὅπως σωθῶσιν ἐντὸς τοῦ Βοσπόρου εἰς θάλασσαν ἥττον ἀκύμονα· ὅτι, ἐὰν ὑπολείπηται ἀμφιβολία τις περὶ τοῦ ὅτι ἡ Μαγναύρα καὶ τὸ Ἑβδόμον οὐδαμῶς δύνανται νὰ τοποθετηθῶσιν ἐντὸς τοῦ Κερατίου Κόλπου, ἡ ἀμφιβολία αὕτη αἴρεται ἐκ τοῦ ὅτι, τῶν Σαρακηνῶν ναυλοχούντων ἐν Μαγναύρᾳ, ὁ Κεράτιος ἦν κεκλεισμένος αὐτοῖς δι' ἁλύσσου, ἣν καὶ συστείλαντος ἔτι τοῦ βασιλέως, αὐτοί, καταπλεύσαντες ἤδη εἰς τὸν Βόσπορον, δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τοῦ Κερατίου ὑπονοοῦντες δόλον. Δεύτερον ὅτι τοῦ νότου πνεύσαντος ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος εἰς δύο διηρέθη μοίρας, κατέναντι ἀλλήλων ταχθείσας, ὧν ἡ μὲν προσωρμίσθη ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ Γαλατᾶ μέχρι τοῦ Τεφτερδὰρ βουρνοῦ (Κλειδίου), ἡ δὲ ἀπὸ Εὐτροπίου λιμένος μέχρι τῶν Ἀνθεμίου, ἅπερ οὕτω φαίνονται ἀντικρύζοντα πρὸς τὸ Κλειδίον ἢ Τεφτερδὰρ βουρνοῦ, κείμενα, δῆλον ὅτι, μεταξὺ Βεηλὲρ βὲη καὶ Τσεγκέλκιοϊ. Ἥκιστα βεβαίως πιθανὸν εἶναι, ὅτι τῶν Σαρακηνῶν φοβηθέντων νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν Κεράτιον, καὶ ἀφοῦ ἡ ἅλυσις ἤρθη, καὶ ὑπονοούντων δόλον, αἱ δύο μοῖραι τοῦ στόλου αὐτῶν θὰ ἀπεχωρίζοντο καὶ θὰ ἐστάθμευον τοσοῦτον μακρὰν ἀλλήλων, ἐὰν τὰ Ἀνθεμίου καὶ Βορραδίου ἔκειντο, ὡς πιστεύεται, πέραν τοῦ Εὐτροπίου λιμένος, μεταξὺ Φαναρακίου καὶ Μάλτεπε. Ἔπειτα ἐὰν ἡ ἑτέρα μοῖρα ἐστάθμευεν ἀπὸ Χαλκηδόνος μέχρι Σατύρου, ὡς βούλονται οἱ βυζαντινογράφοι, ἐπόμενον ἦτο νὰ ζητήσῃ ἀσφάλειαν, ὡς ἔπραξαν μεθ' ἑξάμηνον αἱ ἐπικουρικαὶ ὑπὸ τὸν Σοφιὰν καὶ τὸν Ἰεζὶδ ἀποσταλεῖσαι μοῖραι ἢ εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα ἢ εἰς τὸν Σάτυρον καὶ Βρύαν καὶ ἕως Καρταλιμένος. Ἀλλ' αἱ δύο μοῖραι, οὐδαμῶς χωρισθεῖσαι, ὡς ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Θεοφάνους φαίνεται, ἀμφότεραι δὲ τὰ νότια τοῦ Βοσπόρου κατέχουσαι, συνδιέπλευσαν ὁμοῦ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Σωσθενίου (Στένης), ὅπου οἱ Σαρακηνοὶ κατησφαλίσαντο τὸ ἑαυτῶν πλοῖμον. Κατὰ δὲ τοὺς μετὰ Θεοφάνη ὁ Ἀνθεμίου τόπος ἦν ἐπὶ Θεοφίλου ἀποθήκη τῶν βασιλικῶν μαγγάνων, εἰς τοῦτον δὲ ὁ τοῦ Θεοφίλου ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς Ἀλέξιος ὁ Μωσηλέ,ὁ μετὰ θάνατον τῆς συζύγου αὐτοῦ τὸν μοναχικὸν προελόμενος βίον καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν τὴν μονὴν Χρυσοπόλεως καὶ τὰς παραπειμένας αὐτῇ τοῦ Βυρδέως καὶ τῆς Ἐλαίας, περιπάτου ποτὲ δεόμενος, κατῆλθεν ἐκ Χρυσοπόλεως καὶ εἵλετο τὸν τοῦ Ἀνθεμίου τοῦτον τόπον ἐξωνησάσθαι διὰ βασιλικῆς προστάξεως καὶ ἴδιον κατασκευάσαι, οὗ δὴ καὶ ἐπέτυχε διὰ τῆς βασιλίδος Θεοδώρας, τῆς πένθερᾶς μὲν αὐτοῦ, συζύγου δὲ Θεοφίλου. Αἱ μνημονευόμεναι μοναὶ δηλοῦν ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπερκειμένων τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ Χρυσοπόλεως μέχρι Βεηλέρβεη, δὲν φαίνεται δὲ τόσον πιθανὸν ὅτι ὁ Ἀλέξιος περιπάτου δεόμενος θὰ ἐπεχείρει τετράωρον ἢ πεντάωρον ἐκδρομὴν ἀπὸ Χρυσοπόλεως μέχρι τοῦ Βοσταντζῆ, ὅπου τοποθετεῖται παρὰ τῶν βυζαντινογράφων· τοὐναντίον φαίνεται πλέον ἢ πιθανὸν ὅτι τὸν περίπατον αὐτοῦ ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς αὐτῷ δωρηθείσας μονὰς τόπων, ἐξ ὧν ἐπίτομος καὶ εὔκολος ἡ κατάβασις εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς, Ἀνθεμίου τόπον διὰ τῆς κλιτύος τοῦ Χαδοῦς μπασή.

Ἐκ πάντων τούτων ἐπιτραπήτω μοι νὰ φρονῶ ὅτι κατὰ μῆκος τῆς προθεσθεισῆς ἀκτῆς, ἥτις Πρόσχθοι, Βρόχθοι, Βρόχοι, Πρῶτος, καὶ Δεύτερος Δίοκος ὀνομαζομένη, ἔτι δὲ καὶ λατινιστὶ Promoti ἢ Promonti, διήκει ἀπὸ Κούλελη μέχρι Χαδοῦς μπασή, ὑπῆρχον ὁ ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου πέραν εἰς τὰ Πρωμώτου, ὁ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ καὶ τὰ ἐξοχικὰ μέγαρα καὶ ἐπαύλεις Βορραδίου καὶ Ἀνθεμίου. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὡς ἐκ τῆς συνωνυμίας τῶν ἐν τῇ πόλει οἴκων τῶν βυζαντινῶν μεγιστάνων καὶ τῶν ἐν τοῖς προαστείοις ἐξοχικῶν αὐτῶν μεγάρων πολλὴ ἐπέρχεται σύγχυσις. Οὕτως ὁ Ἀνθέμιος ἐκέκτητο καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγαλοπρεπῆ οἶκον, τὸ Ἀνθεμίου ἐπίσης καλούμενον, ὃν εἰς Ρώμην ἀπερχόμενος ἀνήγειρε, κατὰ τὸν ἀνώνυμον πατριογράφον, εἰς ναὸν καὶ γηροκομεῖον καὶ λοῦμα. Ἀλλὰ καὶ τὰ Βορραδίου ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως καλούμενα, κείμενα δὲ παρὰ τοὺς λιμένας Σοφίας καὶ Ὁρμίσδα, ὅπου Πρίσκος ἐπὶ τῇ ἐπελεύσει τοῦ ὑπὸ τὸν Ἡράκλειον στόλου ἐκέλευσε συναχθῆναι τοὺς ἐξκουβίτορας εἰς τὸν ἱππόδρομον τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἅμα τοῖς στρατιώταις βουκελλαρίοις, γραπτέον πιθανώτατα τὰ Βορραδίου, οἶκος δηλαδή, τοῦ ὁμωνύμου ἀνεψιοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

(Ἀκολουθεῖ). Σ. Ι. Βουτηρᾶς.

ΤΑ ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ
ΩΣ ΛΕΙΨΑΝΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΑΩΝ*.

Περὶ ἄλλου τινὸς ἁγιάσματος, φερομένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, σιωπῶ,ἅτε οὐδὲν περὶ αὐτοῦ ἔχω λέγειν. Προχωρῶ λοιπὸν πρὸς τὸ προάστειον Βουγιοὺκ-δερὲ καὶ ἵσταμαι πρὸς στιγμὴν ἐνώπιον ἑτέρου ἁγιάσματος, σεμνυνομένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, ἑορταζομένης τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρειτίδος, καθ' ἣν ἡμέραν, στέφανος ἐκ δάφνης ἐπὶ τῆς παραστάδος τῆς θύρας ἀνηρτημένος, ἐξαγγέλλει τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ τόπου. Τὸ ἁγίασμα τοῦτο κεῖται ἐν τῷ βάθει στενῆς διόδου, παρακειμένης οἰνοπωλείῳ καὶ εἰς εἴκοσιν βημάτων ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν. Ὑποθέτω ὅτι εὐσεβής τις κάτοχος πρὸ ἐτῶν οὐχὶ πολλῶν, γενόμενος τοῦ μέρους ἐκείνου, ἐτίμησε τὸ ἐκεῖ ἀναβρύδαν ὕδωρ τῷ ὀνόματι πεφιλημένου αὐτῇ προσώπου, ᾠδέοντος τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον· ἄλλως, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς ἡ μνήμη τῆς Σαμαρειτίδος μετηνέχθη εἰς Καλαβὰτ-γερὶ τοῦ Βουγιοὺ-δερέ. Πιστεύω ὅτι θέλω τύχει τῆς συγγνώμης τῆς ἁγίας ἐπὶ τῇ τολμηρᾷ εἰκασίᾳ μου, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος σεβάζομαι τὸν τόπον τοῦ σκηνώματός της καὶ τοῦ ἐκεῖθεν ὕδατος, πρὸς ἁγιασμὸν ψυχῆς, ἅπαξ τοῦ ἔτους μεταλαμβάνω.

Ἕτερον ἁγίασμα ὑπάρχει τὸ πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Βουγιοὺκ-δερὲ φερώνυμον ἁγίασμα, πρὸς ὃ κατέρχεται τις διὰ βαθμίδων, εἶναι δὲ στενὴ λωρὶς ὕδατος, ἐκ τῶν ὑπερθεν πηγαίων ὑδάτων συναθροιζομένου ἐκεῖ καὶ ἀποτελοῦντος πηγὴν ἀνεξάντλητον ἁγιάσματος εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προσερχομένους. Ὅτι ὑπῆρχεν ἐνταῦθα Ἐκκλησία δῆλον. Ἔν τισι Μανιαίοις ἐκδεδομένοις. Ἐνετίησιν τῷ 1689 ἔτει, εὑρίσκω γεγραμμένα τὰ ἀκόλουθα, εὐχερῶς ἀναγινωσκόμενα: «1711. Ἀφιερώθη ὁ παρὼν Μὴν παρὰ Χαδζὴ Χριστοῦ καὶ Χαδζὴ Κωνσταντῆ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Ὁσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς κατὰ τὸ Μπουγιοὺκδερέ, διὰ ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν καὶ ὁ ἀποξενώσας αὐτόν, ξένος γενέσθω τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος». Ἀλλ' ἐκ πολλῶν ἄλλων τεκμηρίων συμπεραίνω ὅτι ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου ἔκειτο πρὸς τὸ κάτω μέρος, ὅπου νῦν ἡ μεγάλη πεδιάς, διότι τὸ πρὸς τὴν ἀποβάθραν μέρος ἦτο ἀκατοίκητον, τὸ δὲ ἐν τῷ κέντρῳ ἐχρησίμευεν ὡς Νεκροταφεῖον. Πρὸ τινων ἐτῶν, ἀνασκαπτομένου τοῦ ὄπισθεν τοῦ λουτρῶνος χώρου, πρὸς ἀνέγερσιν θεμελίων οἰκίας, εὑρέθη λάρναξ καὶ ἐν αὐτῇ ὀστᾶ τινα καὶ κρανίον ἄρτιον καὶ παρ' αὐτῷ μικρὰ λήκυθος ἔχουσα τὸ ἄνω μέρος τεθραυσμένον. Διερχόμενος ἐκεῖθεν εἶδον τὴν λάρνακα καὶ τὸν νεκρὸν ἐμακάρισα καὶ τὴν λήκυθον μετὰ χεῖρας ἐκράτουν περιεργαζόμενος αὐτήν, ὅτε ἕτερος διαβάτης, ρωποπερπερήθρας οὗτος, ρίπτει ἐκ τῶν χειρῶν μου τὴν λήκυθον, ὡς χρῆμά τι ἀπαίσιον, ἥτις καὶ εἰς τεμάχια μετεβλήθη. Πιθανὸν ὁμοίως νὰ ὑπῆρχεν ἐκεῖ παρὰ τὴν πεδιάδα καὶ Μονή τις· διότι ἐν τοῖς

*) Ἴδε ἀριθ. 28, σελ. 546—547.

Μηναίοις ἀπαντᾷ « Μνήμη τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν « Βασιλείου, τοῦ συστησαμένου τὴν Μονὴν τοῦ Βα- « θέος Ρύακος ». Τολμῶ νὰ παραδεχθῶ, ὅτι διὰ τοῦ ὀνόματος Βαθὺς ρύαξ, ὁ Συναξαριστὴς ἐννοεῖ τὸ προάστιον Βουγιοὺκ-δερέ, ἐκτὸς ἐὰν ὑπῆρχε καὶ ἄλλη τις συνοικία καλουμένη τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, ὅπερ ἀμφιβάλλω.

Ἕτερον ἁγίασμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς τοῦ χωρίου, ἐντὸς πεπαλαιωμένου φούρνου, τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Καὶ περὶ τούτου οὐδὲν θετικὸν γνωρίζω, κατὰ συνέπειαν παραιτοῦμαι εἰκοτολογῶν.

Ἄλλο ἁγίασμα, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Θεράποντος, εὕρηται ὑπὸ τὴν δυτικὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ Ἀβραὰμ πασσᾶ, εἰς ὃ κατέρχεται τις διὰ τεσσάρων βαθμίδων· αἱ τε βαθμίδες, ὡς καὶ τὸ ἔδαφος καὶ ἡ ἐνέχουσα τὸ ἁγίασμα δεξαμενὴ εἰσὶν ἐκ λευκοτάτου μαρμάρου, ἐπιστέφει δὲ τὴν εἰκόνα κεντητὸν ὕφασμα ἐκ λινοῦ καὶ κανδήλα ἀργυρᾶ, ἀκοίμητος συνδιατρίβει τῷ Ἁγίῳ. Ὅτε κόσμος τοῦ ἁγιάσματος καὶ ὁ πρὸς τὸν ἅγιον πολὺς σεβασμὸς εἰσὶν ἀπόρροια τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῆς οἰκοδεσποίνης. Πῶς δὲ εὑρέθη ἐκεῖ ἁγίασμα, μόλις εἰκοσι βήματα τῆς θαλάσσης ἀφιστάμενον ἀγνοῶ, γνωρίζω ὅμως ὅτι τιμᾶται καὶ σεβάζεται, ἅπαξ δὲ τοῦ ἔτους, τῇ 14 Μαΐου, ἀνοίγονται αἱ πύλαι τοῦ μεγάρου παντὶ τῷ προσερχομένῳ καὶ παρατίθενται κηρία ὑπὸ τῆς οἰκογενείας πρὸς χρῆσιν τῶν πιστῶν, ὧν τὰ ἐννέα δέκατα εἰσίν, ὡς πάντοτε, γυναῖκες.

Ἀνερχόμενοι ἐντεῦθεν πρὸς τὸ δεσπόζον τοῦ προαστείου ὄρους ἀπαντῶμεν δύο, ἀπ' ἀλλήλων ἀφιστάμενα ἁγίασματα, πηγὰς ὑμβρίων ὑδάτων, στεγαζόμενα ὑπὸ θόλων, ἐκ λίθων ἀπροσφύων συνηρμολογημένων, ὧν τὸ μὲν σεβάζεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, τὸ δ' ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Παρέρχομαι καὶ ταῦτα, ὡς οὐδεμίαν ὕλην παρεχόμενα τῷ ὑπὸ συζήτησιν θέματι.

Ἕτερον ἁγίασμα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ κεῖται ἐντὸς κρημνώδους φάραγγος, ἐν μέσῳ κομάρων καὶ ἄλλων θάμνων, λάρναξ ἱκανῆς διαστάσεως, ἣν περισκέπουσιν οἱ τοῦ Κοδζὰ-τὰς ὑπερμεγέθεις βράχοι. Τί ζητεῖ ἐν τοῖς δυσπροσίτοις ἐκείνοις μέρεσιν ἁγίασμα τοῦ προφήτου Ἠλιού; Οὐδὲν ἔχω ἐπακριβῶς λέγειν. Γνωρίζω ὅμως ὅτι, πάντοτε τοιαῦτα ἁγιάσματα ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων καὶ ἐν μέσῳ δυσπροσίτων φαράγγων, οἱονεὶ ἀναπαριστῶντα τὴν διατριβήν ποτὲ τοῦ προφήτου, καθὼς καὶ μέχρι τοῦδε ἐξεικονίζεται, καθήμενος κατάμονος ἐντὸς χαράδρας ὄρους, ἐνῷ οἱ κόρακες φέρουσιν αὐτῷ τροφήν. «Καὶ ἐπορεύθη Ἠλιοῦ, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρ- » ῳ Χοράθ, ἐπὶ πρόσωπον τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ κό- » ρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους τὸ πρωΐ, καὶ κρέας τὸ » δείλης, καὶ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἔπινεν ὕδωρ». (Βασλ. Γ. Κεφ. ΙΖ'.). Οἱ περὶ τὴν ἱστορίαν δοκιμώτεροι ἂς ὁμιλήσωσιν.

Ἕτερον ἁγίασμα ἀπαντᾷ ὁ μεταβαίνων ἐκ Βουγιοὺκ-δερὲ εἰς Βαξὲ-κιοῖ, κείμενον ἐντὸς προσφυοῦς οἰκίσκου, ἐνδιαιτήματος τῶν ἱππουρῶν τοῦ μεγαλειτέρου τῆς περιοχῆς ὅλης λαχανοκήπου «Τατάρνας» καλουμένης. Εἶναι δὲ τοῦτο ῥέαρ ἀβαθές, στερεῶς περιτετοιχισμένον, δεικνῦον ὑπάρξιν πολλῶν ἐτῶν καὶ σημνύνεται ἐπὶ τῷ Γενεσίῳ τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ δὲ τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ κήπου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Εὐρυτάνων, φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα «Παναγία Προυσιώτισα». Ὁ παρὰ τὸ ἁγίασμα τοῦτο χῶρος ἐν εἴδει παραλληλογράμου, εὐρὺς καὶ συνηρεφής, ὡς καὶ αἱ παραδόσεις τῶν ἐν τῷ κήπῳ ἐξ ἀλληλοδιαδόχως ἔχουσιν ἀπὸ τῶν προγόνων αὐτῶν, μαρτυροῦσιν ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου. Ἐὰν δέ τις ἐν ἀμφιβόλῳ ἔχῃ περὶ τῆς ἀληθείας ταῦ πράγματος, ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ κρίνῃ αὐταῖς ὄψεσιν.

Ἀποχωρίζομαι πρὸς καιρὸν τοῦ Βουγιοὺκ-δερέ, ὅπου ἠρίθμησα ἕνδεκα ἐν ὅλοις ἁγιάσματα καὶ μεταβαίνω εἰς Βαξὲ-κιοί, ἔχων ὅμως κατὰ νοῦν, ὅτι τελουμένην ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἀναπεπταμένῃ πεδιάδι τοῦ χωρίου πανήγυριν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅπου κατευφραίνομαι βλέπων συναπαντωμένας μορφὰς καὶ ἀμφιέσεις ποικίλας τὴν ὄψιν καὶ τὸ χρῶμα· τὰς καλλισφύρους τῶν προαστείων σειρῆνας καὶ τὰς ἀπειροκάλους τῶν χωρικῶν κόρας. Ἐντὸς χθαμαλῆς καλύβης, ἣν περισκέπει χορὸς δένδρων ἐκ δρυῶν καὶ πρίνων, εὕρηται ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐνώπιον αὐτῆς μανουάλιον διδηροῦν, καὶ παρὰ τὴν θύραν κεῖται τὸ ἁγίασμα, ῥέαρ ἀβαθές, ἐνέχον γλυκὺ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ, ἀναψυκτικὸν εἰς τοὺς ἐκεῖ συναθροιζομένους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Λέγω καὶ γράφω, ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε ναός, διότι τοιοῦτος, ἀπὸ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ χωρίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπιψιλάττομαι ἄλλοτε νὰ γράψω, εὕρηται ὁ ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ χωρίου κείμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ διότι ἀλλαχοῦ ἔχω νὰ τοποθετήσω ἕτερον ναόν, ὅπου καὶ προχωρῶν ἀποκαλύπτομαι μετὰ σεβασμοῦ. Εἰς τὸ βάθος χαράδρας, πρὸς ἣν ἄγει σκολιὰ πάροδος, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Βαξεκιοῖ εἰς Βελιγράδιον, ἀριστερὰ τῷ ὁδοιπόρῳ, καὶ ὑπὸ τὴν ῥίζαν τριπεμπέλου δρυοδαλάνου, κεῖται τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, αὐλάκιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου συλλείβονται τὰ ἀπὸ τοῦ βουνοῦ ὕδατα, ἐκτισμένον μέχρι τινὸς δι' ἀκατεργάστων λίθων. Κατὰ τὴν μνήμην τῆς ἁγίας τελεῖται ὑπερθεν τοῦ μέρους, ἐν μέσῳ καστανεῶν, δρυῶν, πρίνων, ἀγριοειδῶν καὶ ἄλλων θάμνων, πανήγυρις, εἰς ἣν συντρέχουσιν ἀπό τε Βαξεκιοῖ καὶ Βελιγραδίου καὶ ἀλλαχόθεν. Ἐνταῦθα παραδέχομαι, εἰ καὶ μετά τινος ἐνδοιασμοῦ, Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἀρχαίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πανδοματωρ χρόνος ἐξήλειψεν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὃν τρόπον καὶ τόσα ἄλλα, περὶ ὧν μόνον ἡ ἱστορία ἔχει λέγειν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΕΜΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ.*

Ἀξιότιμοι κύριοι.

Ὁ χρόνος προσεγγίζει· ὁσονοῦπω συμπληροῦνται τετρακόσια ἔτη ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ νέου κόσμου ὑπὸ τοῦ Κολόμβου. Γενικὸς ἐνθουσιασμὸς καταλαμβάνει πάντας ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει ταύτῃ. Ἑορταὶ προετοιμάζονται μεγαλοπρεπέστατα ἔν τε τῷ παλαιῷ καὶ τῷ νέῳ κόσμῳ, πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, ἀφεὶς κατὰ μέρος τὰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις τῆς ἐποχῆς του, καὶ διακινδυνεύσας τὴν ζωὴν αὐτοῦ πρὸς ὑποστήριξιν ἰδέας, ἡ ἐπιτυχία τῆς ὁποίας κατέστησε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀνεξίτηλον εἰς τὰς δέλτους τῆς θεᾶς Ἀθανασίας, ἐναντίον τῶν παραγνωρισάντων τὴν ἀξίαν, τὰς γνώσεις, τὸ θάρρος, καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνδρός, οὗ τὸ ὄνομα ἔπρεπεν ἤδη νὰ ὑποδεικνύῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεῖσαν ἤπειρον καὶ οὐχὶ ἑτέρου τινός, ἀξιομνημονεύτου, λέγω, ἐκείνης ἡμέρας, τῆς 12 ὀκτωβρίου 1492, καθ' ἣν ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος ἔθεσε τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ λησμονηθέντος πρὸ αἰώνων κόσμου.

Ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τούτου καταληφθεὶς κἀγώ, ἔλαβον τὴν γραφίδα καὶ ἐπεχείρησα, ὅπως, μεταχειρισθεὶς τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας μου, προσενέγκω τοῦτο, πρῶτον μέν, ὡς φόρον τοῦ μεγίστου μοι θαυμασμοῦ, τῇ μνήμῃ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ Χρ. Κολόμβου, τοῦ ἀποδώσαντος τῇ ἀνθρωπότητι τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ὑδρογείου, γενομένου δ' αἰτίου ἀνακαλύψεως τέχνης, τῆς Μεξικανικῆς, τέως ἀγνώστου, διανοιξάσης τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μεταγενεστέρων, πρὸς μελέτην τοῦ πολιτισμοῦ τῶν προϊστορικῶν μυθικῶν χρόνων.

Δεύτερον δὲ εὑρὼν κατάλληλον περίστασιν ὅπως ὑποβάλω ταῖς ὑμετέραις γνώσεσι τὰς σχηματισθείσας ἐν ἐμοὶ ἰδέας ἐπὶ τῶν διαφόρων σχετικῶν τοῦ ἔργου τούτου ζητημάτων· καὶ

Τρίτον, ἐξ ἐθνικῆς κινούμενος φιλοτιμίας, ὅπως ὑποδείξω ὑμῖν, ὅτι τὰς ἰδέας ταύτας ἐσχημάτισα βασισθεὶς μόνον ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐν σχέσει πρὸς τὰς νεωτέρας ἀρχαιολογικὰς ἀνακαλύψεις.

Ἡ προσφορά μου αὕτη συνίσταται ἐξ ἔργου βασιζομένου ἐπὶ τῆς ἑξῆς ἀρχῆς:

Α'. Ὅτι οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἐγνώριζον τὸν ὑπὸ τοῦ Κολόμβου ἀνακαλυφθέντα νέον.

Β'. Ὅτι ὑπῆρχε συγκοινωνία μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν δύο κόσμων· καὶ

Γ'. Ὅτι ἡ συγκοινωνία αὕτη ἐγίγνετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀναφερομένης *Ἀτλαντίδος*.

Ἀρχαὶ πορισθεῖσαι ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης ἐπὶ τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος τῶν δύο κόσμων καὶ ἐκ τῆς ἐπισταμένης ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων.

Τὸ ὅλον ἔργον μου διαιρεῖται εἰς δύο κύρια μέρη· τὸ παρόν, τὸ φιλολογικόν, ὑποδιαιρούμενον εἰς τρία κεφάλαια πραγματευόμενα τὴν θεωρίαν τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν παρὰ τῶν ἀρχαίων λαῶν τοῦ παλαιοῦ κόσμου γνῶσιν τοῦ νέου κόσμου, καὶ τὴν περὶ ὑπάρξεως τῆς νήσου Ἀτλαντίδος, ὡς μέσου συγκοινωνίας τῶν δύο κόσμων ὑπόθεσιν· καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος, ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἑνὸς μεγάλου πίνακος ἐπεξηγοῦντος ἅπαντα τὰ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ζητήματα γραφικῶς.

Ὁ πίναξ οὗτος ὑποδιαιρεῖται εἰς ἓξ μεγάλας εἰκόνας, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη παριστᾷ τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα ἐν ταῖς δυσὶ μεγάλαις ἐποχαῖς τῆς γῆς πρὸ καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν· ἡ δευτέρα πραγματεύεται τὴν θεωρίαν τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ· ἡ τρίτη δεικνύει τὸν χάρτην τῆς γῆς πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ· ἡ τετάρτη καὶ πέμπτη αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀτλαντίδα μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτευούσης αὐτῆς, κατὰ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Πλάτωνος, ἔν τε τῷ Τιμαίῳ καὶ Κριτίᾳ, καὶ ἡ ἕκτη τὴν συγκριτικὴν ἀρχαιολογίαν διαφόρων μνημείων καὶ ἀντικειμένων τῶν δύο κόσμων.[1]

Ἡ σπουδαιότης τῶν ζητημάτων τούτων με ἔκαμεν ἐπὶ πολὺ νὰ διστάσω, ὅπως ἐπιληφθῶ τοῦ παρόντος ἔργου, ὅπερ διὰ τοὺς μικρούς μου ὤμους ἐστὶ μεῖζον τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἄτλαντος ὑποβασταζομένου Οὐρανοῦ, ὡς μὴ ὄντος οὔτε ἀστρονόμου, οὔτε γεωλόγου, οὐδαμῶς δὲ φιλολόγου, ἀλλὰ μόνον ἀρχιτέκτονος, κατέχοντος ὡς ἐκ τοῦ κλάδου μου τὰς γενικὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις τὰς τούτῳ ἀναγκαιούσας.

Πρὸ πολλοῦ ὅμως καταγινόμενος, ὡς ἐκ τῆς τέχνης μου, εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ὡς Ἕλλην δὲ ἀναγιγνώσκων τέρψεως χάριν τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς, ἐξήγαγον, ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων μελετῶν μου, συμπεράσματα ἱκανά, ὥστε διὰ τούτων νὰ κατέλθω τολμηρῶς εἰς τὸν ἀγῶνα, βασιζόμενος καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιεικείας ὑμῶν, οἵτινες θὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπάσας ταύτας τὰς πηγάς, ἐφ' ὧν ἐβασίσθην καθὼς καὶ τὰ συνημμένα σχέδια, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρωτότυπα, ἠρανίσθην καὶ κατέστρωσα ἐντὸς ὀκταμήνου.

Ὅθεν, θέτων ὑπ' ὄψιν ὑμῶν τὸ παρὸν ἔργον μου προάγομαι ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι, μεταξὺ τῶν ἰδεῶν, ἃς μέλλω νὰ ἐκτυλίξω ἤδη, πιθανὸν τινὲς τούτων, ἂν οὐχὶ ἅπασαι, νὰ εὕρωσιν ἐν ὑμῖν ὑπερασπιστάς, καὶ διὰ

*) Ἡ μελέτη αὕτη ἐγένετο διὰ τὸ ἐν Ἱσπανίᾳ συνελθὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συνέδριον τῶν Ἀμερικανολόγων, ἐστάλη δὲ μεθ' ἁπάντων τῶν σχεδίων φωτογραφημένων. Προτάσσεται δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τῇ ἐπιτροπῇ τῆς ἐκθέσεως.

1) Τὰς εἰκόνας ταύτας φωτογραφήσας ἀπέστειλα μετὰ τοῦ κειμένου εἰς διαφόρους Ἀκαδημίας.

τῆς ὑμετέρας σοφίας ὑπολογισθῶσι καὶ ἀναπτυχθῶσιν ἀκριβέστερον καὶ ἐπιστημονικώτερον πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας.

Ἔγραφον ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως,
τῇ 4/16 Φεβρουαρίου 1892.

Ἔρρωσθε
ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΜΠΑΝΑΚΗΣ,
ἀρχιτέκτων.

Μελετῶν τις τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς, ποιητάς τε καὶ πεζούς, τοὺς πραγματευομένους περὶ τῶν μυθικῶν προϊστορικῶν χρόνων, παρατηρεῖ, ὅτι ἅπαντες σχεδὸν οὗτοι συγκεχημένως πως συμφωνοῦσι κατὰ τοῦτο ὅτι, πρὸ τοῦ ὑφ' ὅλων τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἀναφερομένου μεγάλου κατακλυσμοῦ, ὑπῆρξε πολιτισμὸς σχετικῶς τῆς ἐποχῆς μέγας, γεννηθεὶς καὶ ἀναπτυχθεὶς ἐν μὲν τῷ ἀνατολικῷ κόσμῳ ἰδίως εἰς τοὺς πρώτους κατοίκους τῆς Ἑλλάδος (Ἕλληνας, Πελασγούς), ἐν δὲ τῷ δυτικῷ ἐν μέρει εἰς τοὺς Ἀτλαντίους, ἐπεκταθεὶς ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης καὶ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ πνεύματος τῶν πρώτων· πολιτισμός, λέγω, ἐξ οὗ ὡρμήθησαν οἱ Διόνυσοι, Ἡρακλεῖς, Περσεῖς καὶ πλεῖστοι ἕτεροι ἥρωες, διατρέχοντες τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης πρὸς διάδοσιν αὐτοῦ, πολιτισμὸς τέλος, ἐφ' οὗ ἐρειδόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι, νικήσαντες, τρόπαια ἔστησαν κατὰ τοῦ ἐκ τῆς Δύσεως ἐπελθόντος ἐπ' αὐτοὺς βαρβαρισμοῦ τῶν Ἀτλαντίων. — Τῷ συνδυασμῷ δ' ἀμφοτέρων τούτων τῶν πολιτισμῶν ἐγεννήθησαν ἅπαντες οἱ λοιποί, ἤτοι, οἱ τῆς Ἀνατολῆς καὶ οἱ τῆς Δύσεως, ἐκ τῶν πρώτων τῶν ὁποίων, ἀνεγεννήθη, μετὰ τὸν κατακλυσμὸν μεγαλοπρεπέστερος ὁ Ἑλληνικὸς ὁ δοὺς τὸ σπέρμα εἰς τὸν νῦν Εὐρωπαϊκόν.

Ἡ ἐξέλιξις ὅμως αὕτη τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἀναφέρεται σαφῶς ἐν τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν, ἕνεκα βεβαίως τῶν γενομένων γεωλογικῶν ἀνατροπῶν, τῶν προξενησασῶν τὴν παρατηρουμένην λήθην καὶ σύγχυσιν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν, ἐξιστορούντων ἐν εἴδει μύθων ἱστορικὰ γεγονότα, ἐξαχθέντα ἐκ τῶν συγκεχυμένων παραδόσεων τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὑπολειφθέντων ὀρεινῶν ἁμαθῶν καὶ πεφοβισμένων ἀνθρώπων, ἤδη δὲ ἀποδεικνύμενα ὡς ἱστορικὰ διὰ τῆς μελέτης τῶν σημερινῶν ἀνακαλύψεων, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφερομένους μύθους καὶ ἀλληγορίας.

Τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐξελίξεως ταύτης θέτων κατὰ μέρος πρὸς τὸ παρόν, ἐπιψελάσσομαι, ὅπως ἐν καιρῷ παρουσιάσω, ὡς μὴ ἔχουσαν ἤδη ἄμεσον σχέσιν μετὰ τοῦ κυρίου θέματος, ὅπερ ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ πραγματευθήσομαι, ἔτι δ' ἀπαιτοῦσαν καὶ χρόνον μακρὸν καὶ τόμους ὁλοκλήρους πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Θεωρία τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Οἱ νεώτεροι ἀστρονόμοι παρατηρήσαντες τὴν ἀναλογίαν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν ἀποστάσεων τῶν πλανητῶν τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος, εὑόντες δὲ ταύτην δυσανάλογον μεταξὺ τῶν πλανητῶν Ἄρεος καὶ Διός, ἐσχημάτισαν, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀστεροειδῶν, τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι οἱ πλανητίσκοι οὗτοι ἄλλοτε ἐσχημάτιζον ἕνα καὶ μόνον πλανήτην, ὅστις διὰ τῆς θραύσεως αὐτοῦ παρῆγαγε τοὺς Ἀστεροειδεῖς.

Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης βασισθεὶς κἀγώ, ἐσχημάτισα ἑτέραν ὑπόθεσιν, φέρουσαν ἡμᾶς ἐπὶ λογικῶν συμπερασμάτων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἀλύτων μέχρι σήμερον ζητημάτων τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, συμπερασμάτων βασιζομένων ἐπί τε φυσικῶν καὶ μηχανικῶν νόμων, καὶ ἐπὶ πλείστων χωρίων, ἀλληγοριῶν καὶ παραδόσεων τῶν ἀρχαίων λαῶν.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐὰν μεταξὺ τοῦ Ἄρεος καὶ τοῦ Διὸς ὑπῆρχεν ὁ πλανήτης οὗτος, ἡ γενικὴ ἰσορροπία τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος, μετὰ τὴν θραῦσιν αὐτοῦ, θὰ ἐχαλαροῦτο καὶ θὰ μετεβάλλετο.

Ἑπομένως ἡ ἕλξις, ἣν θὰ ἐξήσκει ἐπὶ τῶν ἑτέρων πλανητῶν οὗτος, θὰ ἐχάνετο καὶ θὰ ἐπήρχετο γενικὴ ἀταξία τῆς παγκοσμίου κινήσεως, μέχρις οὗ καὶ πάλιν θ' ἀποκαθίστατο ἡ γενικὴ ἰσορροπία.

Ἐπὶ τῆς μηχανικῆς ταύτης θεωρίας βασιζόμενος, ὑποθέτω ὅτι, πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ πλανήτου τούτου, οἱ ἕτεροι, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα, διέτρεχον τροχιὰν μείζονα τῆς νῦν, ἕνεκα βεβαίως τῆς ἕλξεως, ἣν ἐφ' ὅλων τούτων ἐξήσκει ὁ ἀγνωστος πλανήτης.

Μετὰ τὴν διάσπασιν ὅμως τούτου, ἀπωλέσθη μεγίστη ἑλκτικὴ δύναμις πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν ἰσορροπίαν καὶ ἑπομένως οἱ ἀπολειφθέντες πλανῆται, ἀπολέσαντες ποσοστόν τι μέρος τῆς ἀντιρρόπου ἑλκτικῆς δυνάμεως τοῦ ἡλίου, εἱλκύοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον καὶ διάστημα, μέχρις οὗ ἐξισώθησαν καὶ πάλιν αἱ δύο ἀντίρροποι ἕλξεις, τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πλανητῶν.

Τότε δὲ ἡ γῆ ἀπολέσασα τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἑλκομένη ἢ μᾶλλον πίπτουσα ἐπὶ τοῦ ἡλίου, διέγραψε τροχιὰν παραβολικήν, σχηματισθεῖσαν ἐκ τῶν δύο ταυτοχρόνων κινήσεων, προερχομένων, τῆς μιᾶς μὲν ἐκ τῆς ἕλξεως αὐτοῦ τοῦ ἡλίου, τῆς δ' ἑτέρας ἐκ τῆς περὶ τοῦτον περιφορᾶς αὐτῆς, καὶ φθάσασα εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα ἀποκατέστη καὶ πάλιν ἡ γενικὴ ἰσορροπία, ἤρξατο διατρέχουσα τὴν περὶ τὸ ἀχανὲς διάστημα τοῦ οὐρανοῦ ἔλλειψοειδῆ αὐτῆς τροχιὰν περὶ τὸν ἥλιον οὖσαν κατὰ πολὺ μικροτέραν τῆς προηγουμένης.

Ἀλλὰ τότε, τί συνέβη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀγνώστου πλανήτου;

Ἡ στιγμὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ Φαέθων, λαβὼν τὸ ἅρμα τοῦ πατρός του Ἡλίου, διέτρεχε τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ Οὐρανοῦ.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἄρχεται ἐκτυλισσομένη ἡ κατὰ τῶν Ὀλυμπίων Τιτανομαχία καὶ Τυφωνομαχία.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, λέγω, ἄρχεται ἐκτυλισσόμενον τὸ πρῶτον μέρος τῆς Τριλογίας τοῦ Προμηθέως διὰ τῆς καταδυθίσεως τῆς Ἀτλαντίδος.

Τέλος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ κράτος τοῦ Κρόνου κατεστράφη καὶ ἀνεδείχθη ἡ ἰσχὺς τοῦ Διός.

Τὰ ἐπακόλουθα τῆς πτώσεως τῆς γῆς εἶναι εὐκολον νὰ ὑποθέσῃ τις, ἀνατρέχων εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὸ σύμπαν.

Ἡ γῆ πλησιάζουσα τὸν ἥλιον ἐψλίχθη καὶ κατέστη διάπυρος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε

. . . . « φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
ἄσπετος . . . . .
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος . . . . .
ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα . . .»
(Ἡσιοδ. Θεογον. 697. 847.)

Ἡ δ' ἀτμόσφαιρα αὐτῆς διαστελλομένη μὲν ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, ὑποκειμένη δὲ εἰς τὴν ἕλξιν αὐτοῦ, ἔλαβε σχῆμα ἐλλειψοειδὲς (ἕνεκα βεβαίως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς ὡς ἀερίου), τοῦ ὁποίου τὸ κέντρον μὲν κατεῖχεν ἡ γῆ, οἱ δ' ἄξονες αὐτοῦ, ὁ μὲν μείζων διήρκετο διὰ τῆς γραμμῆς τῆς ἕλξεως τῆς διερχομένης διὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ τῆς γῆς, ὁ δ' ἐλάσσων δι' αὐτοῦ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς.

Τότε ὅμως οἱ πόλοι τῆς γῆς μείναντες ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἑκατοντάβαθμον ὑπὸ τὸ μηδὲν θερμοκρασίαν τοῦ αἰθέρος, ἐψύχθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοὺς ἐξατμισθέντα ὕδατα κατέπεσον πεπηγμένα ἐπὶ τῶν πόλων καὶ ἐσχημάτισαν τοὺς παγώνας.

Ἐν τῷ Ἰσημερινῷ δὲ ἔνθα τὸ ὕψος τῆς διασταλείσης ἀτμοσφαίρας ἦτο μέγιστον ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς διὰ τῆς ψύξεως τῶν ἐξατμισθέντων ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ὑδάτων ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ἐξυδατώσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν κατωτέρων (στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαίρας).

Πρὸς τούτοις δὲ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κατακλυσμοῦ συνετέλεσαν καὶ αἱ γενόμεναι περὶ τὸν Ἰσημερινὸν μέγισται παλίρροιαι τῶν θαλασσῶν ἕνεκα βεβαίως τῆς μεγίστης ἕλξεως τοῦ ἡλίου.

Τί συνέβη δὲ τότε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῆς πτώσεως τῆς γῆς καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ;

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἅπαντα τὰ προκατακλυσμιαῖα ζῶα θάπτονται ὑπὸ τοὺς ἀκαριαίως ἐπελθόντας παγῶνας.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ Νῶε καὶ Ὠγύγης ἀγωνίζονται κατὰ τῶν ψοβερῶν κυμάτων τῶν κατακλυσάντων ἅπασαν σχεδὸν τὴν γῆν.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ ἄξων τῆς γῆς μετέβαλε θέσιν καὶ παρήγαγε τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τέλος, ἄρχεται ἐκτυλισσόμενον τὸ δεύτερον μέρος τῆς Τριλογίας τοῦ Προμηθέως, διὰ τῆς ἀναδύσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ταρτάρου ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον Καυκασίου ὄρους.

Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ παραβολικοῦ τούτου δρόμου τῆς γῆς, αὕτη φθάσασα εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα ἀποκατέστη ἡ γενικὴ ἰσορροπία, ἤρξατο καὶ πάλιν διατρέχουσα ἡσύχως καὶ κανονικῶς τὴν νέαν αὐτῆς τροχιάν, τὴν νῦν, ἐρημωθεῖσαν σχεδόν, ὑπό τε τοῦ πυρός, τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, πάσης ζωϊκῆς ἐκμάδος.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἄρχεται ἐκτυλισσόμενον τὸ τρίτον μέρος τῆς Τριλογίας τοῦ Προμηθέως διὰ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Διός.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἄρχεται ἐκπληρουμένη ἡ προφητεία τοῦ Προμηθέως, προφητεία δοθεῖσα τῇ Ἰοῖ τῇ ἀντιπροσωπευούσῃ τὸν καταστραφέντα, καὶ ἐν ἐλαχίστῳ ἀριθμῷ ἀνθρώπων, ὑπολειφθέντα πολιτισμόν, ὅστις καταστραφεὶς ἔν τε τῇ Δύσει καὶ τῷ Βορρᾷ, εὑρίσκει στάδιον ἀναπτύξεως ἐκεῖ, ἔνθα ὁ Προμηθεὺς τῇ Ἰοῖ λέγει.

« . . . . . Τηλουρὸν δὲ γῆν
ἥξεις κελαινὸν φῦλον, οἱ πρὸς ἡλίου
ναίουσι πηγαῖς, ἔνθα ποταμὸς Αἰθίοψ.
Τούτου παρ' ὄχθας ἕρφ', ἕως ἂν ἐξίκῃ
καταβασμὸν, ἔνθα Βυβλίνων ὀρῶν ἄπο
ἵκτι σεπτὸν Νεῖλος εὔποτον ῥέος.
Οὗτος σ' ὁδώσει τὴν τρίγωνον ἐς χθόνα
Νειλῶτιν, οὗ δὴ τὴν μακρὰν ἀποικίαν,
Ἰοῖ, πέπρωται σοί τε καὶ τέκνοις κτίσαι.»
[Αἰσχ. Προμ. Δεσμ. 807]

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τέλος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶπεν·

« . . . . . Οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν καθὼς ἐποίησα. Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς, σπέρμα καὶ θερισμός, ψύχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα οὐ καταπαύσουσι.»
[Γεν. κατὰ τοὺς Ο'. VIII. 21]

Τὴν ἀνωτέρω τολμηροτάτην ὑπόθεσίν μου, περὶ τε τῆς πτώσεως τῆς γῆς καὶ τῆς θεωρίας τῶν παγώνων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἐσχημάτισα, βασισθεὶς, οὐχὶ μόνον ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς βεβαιότητος τῶν νεωτέρων γεωλόγων περὶ τῆς ἀκαριαίως ἐπελθούσης ψύξεως τῶν πόλων, βεβαιότητος ὑποδειχθείσης ὑπὸ τῶν τῶν πρό τινος ἀνακαλυφθέντων ὑπὸ τοὺς παγῶνας προκατακλυσμιαίων ζώων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω διαφόρων χωρίων τῶν ἀρχαίων ἡμῶν συγγραφέων:

Ὁ Ἡσίοδος περιγράψων τὴν Τιτανομαχίαν λέγει:

« . . . . . ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαραγίζεν
καιομένη, λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλῳ ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
πόντος τ' ἀτρύγετος· τοὺς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
ἄσπετος, ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· . . . . . .
[Ἡσιοδ. Θεογ. 693]

Ἐπίσης δὲ καὶ ἐν τῇ Τυφωνομαχίᾳ:

«Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄμβριον, ἀμφὶ δὲ γαῖα
σμερδαλέον κονέβησε καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανοῦ τε ῥοαὶ καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ὑπεστενάχιζε δὲ γαῖα.

---

1). Οἱ ὑδατμοὶ οὗτοι ἀνερχόμενοι εἰς τὰ φλεγόμενα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας καθίστων ταύτην ταπεινοτέραν τοσοῦτον, ὥστε ἠδύναντο ἐν αὐτῇ νὰ ζήσωσιν ὄντα τινά. Τοῦτο δ' ἀναφέρεται καὶ ἐν ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς παραδόσεσι τῶν ἀρχαίων λαῶν τῶν δύο κόσμων, ὅτι δηλαδὴ ἐπέζησαν ὀλίγοι τινὲς ἄνθρωποι μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον
βροντῆς δὲ στερεπῆς τε, πυρὸς τ' ἀπὸ τοῖο πελώρου,
πρηστήρων τ' ἀνέμων τε κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα.
θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς περί τ' ἀμφί τε κύματα μακρά.
ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων, ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει . . . . »
(Ἡσιοδ. Θεογ. 839)

Ὁ δὲ Πλάτων ἐξιστορῶν τὰ παρὰ τῶν ἱερέων τῆς Σάϊδος, τῷ Σόλωνι λεχθέντα λέγει:

« . . . . Πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώπων καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι. Τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὡς ποτέ Φαέθων Ἡλίου παῖς τὸ τοῦ πατρὸς ἅρμα ζεύξας διὰ τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ὁδὸν ἐλαύνειν τά τ' ἐπὶ γῆς ξυνέκαυσε καὶ αὐτὸς κεραυνωθεὶς διεφθάρη, τοῦτο μύθου μὲν σχῆμα ἔχον λέγεται, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐστὶ τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γιγνομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῷ φθορά . . . . »[1]

[Πλάτ. Τίμ. 22. 18]

Ἐπίσης ὁ Ἀπολλόδωρος ἐξιστορῶν τά κατὰ Κάδμον λέγει:

« . . . Κάδμος δ' ἀνθ' ὧν ἔκτεινεν Ἄρεος ἱδιον ἐνιαυτὸν ἐθήκευσεν Ἄρει, ἦν δὲ ὁ ἐνιαυτὸς τότε ὀκτώ ἔτη . . . . »
(Ἀπολλοδ. Βιβλιοθ. 332 - 4 22)[2]

Μετὰ τούτοις δ' ἔρχεται Διόδωρος ὁ Σικελιώτης λέγων:

« . . . . τῶν γὰρ τὰς παλαιὰς μυθολογίας ἀναγεγραφότων Ἑκαταῖος καί τινες ἕτεροί φασιν ἐν τοῖς ἀντιπέραν τῆς Κελτικῆς τόποις τατὰ τὸν Ὠκεανὸν εἶναι νῆσον οὐκ ἐλάττω τῆς Σικελίας· ταύτην ὑπάρχειν μὲν κατὰ τὰς ἄρκτους, κατοικεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ὀνομαζομένων Ὑπερβορέων ἀπὸ τοῦ πορρωτέρω κεῖσθαι τῆς βορείου πνοῆς· οἶσαν δ' αὐτὴν εὔγειόν τε καὶ παμφόρον, ἔτι δὲ καὶ εὐκρασίᾳ διαφέρουσαν διττοὺς κατ' ἔτος ἐκφέρειν καρπούς . . . .»[3]

(Διοδωρ. Σικελ. Βιβλ. II. XL VII. 25.)

Ὅθεν λαβὼν ὑπ' ὄψει τὴν ἐκφραστικωτάτην καὶ ποιητικωτάτην μὲν τοῦ Ἡσιόδου ἐξιστόρησιν τῆς τε Τιτανομαχίας καὶ Τυφωνομαχίας, ἔτι δὲ τὴν ἀστρονομικὴν τοῦ Πλάτωνος ἀλληγορίαν καὶ τὰς κλιματολογικάς, τοῦ Ἀπολλοδώρου, Διοδώρου καὶ Ἀγίας Γραφῆς περιγραφάς, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ τοῦ Προμηθέως ἀλληγορίαν, ἐνισχύθην πλειότερον εἰς τὰς κρίσεις μου ἐπὶ τῆς ἄνω γεωλογικῆς ὑποθέσεώς μου.

(1 Ἀνάλογος τοιοῦτος μῦθος ἀναφέρεται καὶ παρὰ τοῖς Μεξικανοῖς (ἴδε Mme Brasseurde Bourbourg Histoire primitve du Mexique, Chap. VII. p. 45.)

2) Τοῦτο ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τροχιᾶς τῆς γῆς, ὡς μεγαλειτέρας τῆς νῦν.

3) Ἀπόδειξις ὅτι τὰ βόρεια μέρη τῆς γῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦσαν θερμά, ἕνεκα τῆς καθετότητος τοῦ ἄξονος τῆς γῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν παγώνων.

(Ἀκολουθεῖ)

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.

Ἡ ἔναρξις τῆς ἐτησίας ἐκείνης ἐν Παρισίοις ἐκθέσεως νεωτέρων εἰκόνων, ἥτις τελεῖται ἐν τῷ ἐν τοῖς Ἠλυσίοις Μεγάρῳ τῆς Βιομηχανίας καὶ εἰς ἣν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως δίδοται ὑπὸ τῶν Γάλλων τὸ ὄνομα Salon ἀποτελεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὡς συνήθως, τὸ κυριώτερον κατὰ τὸ ἔαρ ἀντικείμενον προσελκύσεως ἐν Παρισίοις. Τὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἐπισκεπτόμενα πλήθη ἐδεσμεύοντο πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τῆς λαμπρᾶς καὶ καλλιτεχνικῆς εἰκόνος τοῦ κ. Μουγκάτζη, ἥτις, 45 ποδῶν μῆκος ἔχουσα, ἀποτελεῖ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς ὅλης Ἐκθέσεως. Ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ τῆς ἱστορικῆς ταύτης εἰκόνος, παριστώσης τὸν Ἀρπάδ, τὸν πρῶτον ἀρχηγὸν τοῦ οὐγγρικοῦ λαοῦ, σταθμεύσαντα ἐπὶ μικρὸν κατὰ τὴν ἐξ Ἀσίας νικηφόρον ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐν τοῖς πρόποσι τῶν ὑψηλῶν Καρπαθίων καὶ δεχόμενον τὴν ὑποταγὴν τῶν κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως σλαυϊκῶν φύλλων, ὁ καλλιτέχνης ἐν ἐλλείψει βασίμων ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐδαπάνησεν ἔτη ὅλα εἰς κόπους καὶ ἐρεύνας. Ὁ Ἀρπὰδ εὑρίσκεται πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς εἰκόνος καὶ ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ ταύτης τμήματι, φέρων στολὴν ἀσιανοῦ κατακτητοῦ μεθ' ἁπάσης τῆς εἰς πολεμιστὴν ἅμα καὶ μονάρχην ἐμπρεπούσης ὑπερηφανείας, κρατῶν δὲ τὸ ἔβλημα τῆς ἐξουσίας καὶ ἔχων τὴν μορφὴν σύννουν, τὸ ὄμμα πλῆρες ζωηρότητος, τὸ δὲ στόμα, προδίδον σταθερότητα καὶ ἐπιβλητικότητα. Ὁ Ἀρπὰδ ἐπιβαίνει λευκοῦ ἀραβικοῦ ἵππου, ὑπερηφάνου ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ καὶ ἀποστίλβοντος ὡς ἐκεῖνος ἐκ τῆς λαμπρότητος τῶν φαλάρων. Ὄπισθεν αὐτοῦ εἷς μὲν ἐπὶ ὑποκιτρίνου, ἕτερος δὲ ἐπὶ μέλανος, ἵππου ἀναφαίνονται δύο φύλαρχοι, ἐλθόντες πρὸς συνοδίαν αὐτοῦ ἢ ἡγούμενοι τῶν ὑπ' αὐτοὺς λαῶν, ἵνα ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν νικητήν. Ἐν τοῖς πέριξ, ἐν ταῖς ἐπὶ μακρὸν ἐκτεινομέναις σκηναῖς, ἐν μέσῳ τῶν τῆς πεδιάδες δένδρων, ἐν τῇ ὁδῷ ἢ τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ πλῆθος ἀνάριθμον παρίσταται, ἐνθουσιῶν, σείων σημαίας καὶ ἄλλα σήματα, ὑψοῦν εἰς τὸν ἀέρα τὸν πέλεκυν, ὅστις, ἐθνικὸν ἀποτελέσας σύμβολον, δεικνύει εἰς τὰς μελλούσας γενεάς, ὅτι οἱ πρῶτοι Οὔγγροι, ἀγωνιζόμενοι κατ' ἀγρίων θηρίων καὶ τοῦ ἀδιαβάτου δάσους, διήνοιξαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν διὰ μέσου τῶν περὶ αὐτὰ ἀγρίων μερῶν καὶ ἀπεκάλυψαν ὁδὸν πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν Χριστιανισμόν. Πρηνεῖς πρὸ τοῦ Ἀρπὰδ φαίνονται οἱ εἰς αὐτὸν ὑποτασσόμενοι ἐκ μέρους τῶν φύλων ὧν ἄρχουσι, ἐνῷ πρὸς ἀριστερὰν δείκνυται τὸ θορυβῶδες πλῆθος ἐφίππων πολεμιστῶν, ἀνυπομόνων νὰ χαιρετίσωσι τὸν νέον αὐτῶν κύριον. Θερμὸς κυανοῦς οὐρανός, διὰ νεφῶν ἐστιγμένος καὶ μετ' ἀετῶν, ἀνιπταμένων ἐν τῷ διαστήματι ὡς ἀγγέλων τῆς νίκης, ὑψικάρηνα δένδρα, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην παρέχοντα σκιὰν καὶ μὴ ἐπηρεάζοντα οὕτω τὴν γενικὴν τῆς παραστάσεως

λαμπρότητα, ἐνιαχοῦ δέ, συνῳδὰ ταῖς παραδόσεσι τῶν μεγάλων φλαμανδῶν καλλιτεχνῶν καὶ πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ἔργου διὰ τῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ ἀναφαίνονται χαρακτηριστικαὶ μορφαί, ἀνακαλοῦσαι εἰς τὴν μνήμην ἑνίας τῶν προτέρων αὐτοῦ εἰκόνων, τὸν μιξοπόλιον, ἱερέα τῆς ὑπ' αὐτοῦ καλλιτεχνηθείσης *Σταυρώσεως*, τὴν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Πιλάτου παιδίσκην κλπ. Τοιοῦτο τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Εἶναι ἁρμονικόν, λαμπρὸν τὴν ἔκφρασιν προδίδον ζωηρὰν ἀντίληψιν καὶ ἄξιον τῆς ὁρισθείσης αὐτῷ θέσεως ἐν τῇ οὐγγρικῇ Βουλῇ τῶν Προκρίτων.

Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ ἑτέρα ὀθόνη, μεγάλων διαστάσεων εἶναι ἀξία μνείας, ἀποτελοῦσα ἔργον τοῦ κ. Μαυρικίου Ὀράνζ καὶ παριστῶσα τοὺς «Προστάτας τῆς Σαραγόσας» σκηνὴν τοῦ ἱσπανικοῦ πολέμου τοῦ 1809, λαμπρῶς γεγραμμένην καὶ πλήρη συγκινήσεως.

Ἀκριβῶς ἀπέναντι ταύτης εὑρίσκεται ἡ μεγάλη ἐπίσημος εἰκὼν τοῦ κ. Σόμμαρ, παριστάνουσα τὴν εἰς Βουλώνη ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Καρνώ· τὸ θέμα ὅμως δὲν ἀνταποκρίνεται τόσον εἰς τὴν δεινότητα καλλιτέχνου, κτησαμένου τὸ *Βραβεῖον τῆς Ρώμης*.

Δεξιᾷ τῆς εὐρείας ταύτης αἰθούσης καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 18 τοιαύτῃ αἱ μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι εἰκόνες εἶναι αἱ ὑπὸ τὰ ὀνόματα Ἰωάννου Μπέννερ, Ἰωσὴφ Μπαίλ, Μαρκέλλου Μπασέ, Μ. Μπεσσόν, Ἐρρίκου Μπίβα, Πέτρου Δὲ Μπένζυ, Πέτρου Μπεύλ, Ἀμπεμὰ καὶ Μπραζίκ. Ὁ κ. Μπέννερ ἐκτίθησιν ἐφέτος δύο εἰκόνας, ἐξ ὧν ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ Frisson d'Automne (φθινοπωρινὸν ῥῖγος) ἐφελκύει περισσότερον τὴν προσοχὴν ἕνεκα τοῦ θέματος καὶ τῆς ἐπεξεργασίας αὐτῆς. Ἡ τοῦ φθινοπώρου ἰδέα παριστάνεται διὰ λαμπρᾶς συναρμογῆς ἁρμοδίων ἀνθέων.

Ἡ αὐτοστιγμεὶ ὅμως ἐξασκοῦσα ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἀξία πρὸς τούτοις νὰ τύχῃ τῆς μελέτης, ἣν ἐξάπαντος θὰ προκαλέσῃ, εἶναι ἡ εἰκὼν La Besogue faite. (Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου) ὑπὸ τοῦ κ. Μπαίλ. Ἡ εἰκὼν αὕτη ὡς καὶ ἑτέρα. « Ὁ κλέπτης», ἀποτελοῦσα θαυμασίαν παράστασιν γαλῆς προφυλαττούσης ἀπὸ ἁρπακτικῶν χειρῶν τεμάχιον ἐρυθροῦ κρέατος καὶ ἐχούσης τὰ ὄμματα ἐν ἀπαθείᾳ προσεκτικά, ἀποκαλύπτουσι τὴν δεξιότητα τοῦ καλλιτέχνου τούτου ἐν τῇ ἐξεικονίσει αὐτῆς ταύτης, οὕτω εἰπεῖν, τῆς ζωῆς. Ἡ εἰκὼν «Μετὰ τὴν ἀπὸ περάτωσιν τοῦ ἔργου» παριστησι νεαρὸν ὑπηρέτην, ἀναπαυόμενον μεταξὺ τῶν ὀρειχαλκίνων σκευῶν. ἅτινα εἶχεν εἰς ἄκρον στιλπνώσει καὶ ἅτινα λαμπρὰν ἀποτελοῦσιν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ζωηρὸν πορφυροῦν τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ στολῆς αὐτοῦ. Μεθ' ὕφους ἀκατανικήτου αὐτάρκειας, ὁ παῖς ἐρρίφθη ἐπὶ καθέκλας καὶ ἤναψε συγαρέττον, ὅπερ καπνίζει ὡς ἄλλος connoisseur. Ἡ εἰκὼν ὡς εἰκὼν εἶναι ἀξιοσημείωτος ὡς ἀντιγραφὴ δὲ ἐμψύχου παραστάσεως εἶναι ἐπίσης θελκτική.

Ἡ κ. Μπασὲ ἐκτίθησι μεγαλην εἰκόνα μέρους τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς οἰκίας τῆς κ. Μπρισόν, θυγατρὸς τοῦ κ. Φραγκίσκου Σαρσέ, ἐν ᾧ ὁ κ. Σαρσέ, ἡ μορφὴ τοῦ ὁποίου δὲν παρηλλάγη, κάθηται ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ τμήματι, ἐν ἀναπαύσει καὶ μετὰ ὕφους ηὐχαριστημένου ἀρχηγοῦ μεγάλης οἰκογενείας. Ἐν τῇ εἰκονι ταύτῃ παρατηρεῖται ἡ ἐπιτυχὴς προσωπογραφία τῆς κ. Σ. ἀπέναντι, διακρινομένη ἐπὶ λεπτότητι, ὡς καὶ ἡ ἐξεικόνισις τοῦ φωτὸς λυχνίας, ὃν τρόπον ἐπιχέεται ἐπὶ τῆς μορφῆς νεαρᾶς γυναικός, ἀναγινωσκούσης τι εἰς γηραὸν φιλόσοφον, καθήμενον ἐπὶ τραπέζης, ἐφ' ἧς κεῖνται χειρόγραφα καὶ ἄνθη. Ἡ εἰκὼν αὕτη παρίστησιν ἓν τῶν προσφιλῶν ἐκείνων θεμάτων, ἅτινα συχνάκις γοητεύουσι τὸν καλλιτέχνην, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα διστάζει πάντοτε ν' ἀποδώσῃ. Ὁπόσον δὲ κινδυνώδης εἶναι ἡ τοιαύτη ἀπόπειρα, τοῦτο δύναται νὰ παρατηρηθῇ ἐν ἑτέρᾳ παρὰ τὴν ἀνωτέρω εἰκόνι τοῦ αὐτοῦ εἴδους, τῇ «Οἰκειότητι» τοῦ κ. Μπρουϊγλέ.

Ἡ αἴθουσα αὕτη περιλαμβάνει πρὸς τούτοις δύο παραδείγματα τῆς τάξεως ἐκείνης τῶν πινάκων οἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι σήμερον ἐν τοιαύταις ἐκθέσεσιν εἰκόνων, παραστάσεις δηλονότι ἐμπνεομένας ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ. Ἐφέτος ὅμως δὲν ὑπάρχει ἡ ἐνδιαφέρουσα πραγματικότης τῶν τοιούτου εἴδους εἰκόνων τῆς ἐκθέσεως τοῦ παρελθόντος ἔτους ὡς καὶ τοῦ προηγουμένου ἔτι. Ὁ κ. Μπουφφὲ καὶ ὁ κ. Μπρονέ, ὧν ὁ μὲν ἐκτίθησι παράστασιν «Πειρασμοῦ τοῦ Χριστοῦ», ὁ δὲ «Τελευταίαν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ» ἐπεξειργάσθησαν τὰ θέματα αὐτῶν μετὰ τόλμης περὶ τὴν φαντασίαν, ἥτις, δέον ν' ἀνομολογηθῇ, ἐν ἀμφοτέραις τῆς περιπτώσεσι τὸ ἐνδιαφέρον μόνον καὶ τὴν περιεργίαν διεγείρει, χωρὶς νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἁπλὴν φαντασίαν καὶ ἄνευ τῆς πραγματικῆς ἀξιοπρεπείας ἢ τεκμηρίων εὐρυΐας. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν ἡ περὶ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου ὡς εἰκόνος δεξιότης δὲν κατορθοῖ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐν τούτῳ ἔλλειψιν ὡς συνόλῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ σύλληψις καὶ ἡ ἐκτέλεσις εἶναι δύο τινὰ ἀδιαχώριστα ἀπ' ἀλλήλων. Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ προσελκύουσι τὸ βλέμμα ἡ εἰκὼν ἀκολούθου τῆς ρωσικῆς πρεσβείας ὑπὸ τοῦ κ. Μπενζί, χαριέστατον τόπιον ὑπὸ τοῦ κ. Μπιβά, τὸ ἐν Σαὶν Κλοὺ ἄλσος ὑπὸ τοῦ κ. Μπρετὸν κτλ.

Ἡ ἐφετεινὴ ἐργασία τῶν μεγάλων ζωγράφων Βενιαμὴν-Κωντὰν καὶ Μπουνὰ οὐ μόνον καταδείκνυσι τὴν διατήρησιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ταλάντου ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον καὶ μείζονα ἔτι προαγωγὴν καὶ μεθοδικότητα ἐν σχέσει πρὸς τὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καλλιτεχνήματα αὐτοῦ. Ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πρώτου ἐκτίθεται ἐνταῦθα εἰκὼν τοῦ λόρδου Δούφφερειν ὡς καὶ ἄλλη τοιαύτη τῆς κ. Ἑλένης Βίνσεντ. Ὁ λόρδος Δούφφερειν, καθήμενος, ἐξεικονίζεται ἐν στολῇ λόρδου, λαμπρυνομένῃ ὑπὸ τῆς ἀδαμαντοφόρου ἀλύσεως τοῦ Ἀστέρος τῶν Ἰνδιῶν. Ἡ στάσις αὐτοῦ εἶναι μεστὴ ἀξιοπρεπείας, ἡ δὲ ἔκφρασις τῆς μορφῆς αὐτοῦ μετὰ τῶν μελαίνων αὐτοῦ ὀφθαλμῶν εἶναι ἔκφρασις ἀνδρός, οὐχὶ σκεπτομένου μόνον ἀλλὰ καὶ γινώσκοντος τίνι τρόπῳ νὰ ἐνεργῇ. Ἰδίᾳ αἱ χεῖρες, αἵτινες τοσοῦτον εἶναι χαρακτηριστικαί, ἐφιλοτεχνήθησαν μετ' ἄκρας προσοχῆς, τῆς ὅλης εἰκό-

νος προδιδούσης λεπτοτάτην ἐπεξεργασίαν καὶ ἀξιοσημείωτον σταθερότητα τοῦ χρωστῆρος. Ἐν τῇ εἰκόνι τῆς κ. Ἑλένης Βίνσεντ παρ' ὅλην τὴν καλλονὴν τοῦ ἔργου ὁ καλλιτέχνης φαίνεταί πως ὑπερβὰς τὸ ὡρισμένον σημεῖον, ἐνῷ ἐν τῷ «Λούδῳ Δούφερινν» ἡ ἰδιάζουσα αὐτοῦ δύναμις τοῦ νὰ ἐξεικονίσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἑρμηνεύσῃ τὸ ἐξεικονιζόμενον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκδηλωθῇ καταπληκτικώτερον. Ἡ κ. Βίνσεντ παρίσταται καθημένη μετ' ἀξιοπρεπείας μικρὸν ἀγερώχου, καίπερ ἐνεχούσης καὶ στοιχεῖα ρεμβασμοῦ, ἐν μεγάλῃ χρυσῇ θρονίδι, ἡ κυκλοτερὴς κορυφὴ τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ τὸ χρησιμώτερον ἔδαφος πρὸς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξεικόνησιν τῆς κεφαλῆς τῆς καθημένης. Ὁ χρωματισμὸς τῆς εἰκόνος ταύτης, ὁ χαρακτὴρ τῆς ὁποίας εἶναι οὐσιωδῶς νέος εἶναι διαφανὴς ἅμα καὶ λεπτός, προσαρμοζόμενος κάλλιστα εἰς τὴν λεπτὴν καλλονὴν τῆς ἐξεικονιζομένης μορφῆς καὶ ἐπαυξάνων τὴν ἐκ ταύτης γενικὴν θελκτικὴν ἐντύπωσιν. Παρὰ τῷ ζωγράφῳ τούτῳ ὁ κ. Μπωννὰ μετὰ τῶν εἰκόνων τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς κ. Τέλμποτ, συζύγου τοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολούθου τῆς ἐν Παρισίοις ἀγγλικῆς πρεσβείας δὲν ἐμποιεῖ τόσην αἴσθησιν ὅσην ὁ κ. Βενιαμὶν-Κωνσταν. τοῦτο ὅμως συμβαίνει διότι τὸ γενικὸν ὕφος τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὑπολείπεται τὸν χρωματισμόν. Ἄλλως ἴσον διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν περιεργίαν, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ εἰκόνι θαυμασίως ἀπετύπωσε τὸ πρωτότυπον αὐτοῦ. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι μία τῶν ἀρίστων τοῦ κ. Μπωννά.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ) (Μετάφρασις Γ. Κ. Α.)

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.

Συνεδρία τῆς 3 Μαΐου.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, γενομένην ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου κ. Ἀν. Χριστίδου, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν πρακτικῶν τῶν δύο προτέρων συνεδριῶν, ἀνακοινοῦται περίληψις τῆς ἀλληλογραφίας ἐν ᾗ καὶ ἐπιστολῆς τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου διαβιβαζούσης τὴν κρίσιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν αὐτῇ παραπεμφθέντων πρὸς γνωμοδότησιν ποιημάτων τῆς γνωστῆς τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις εὐέλπιδος λογογράφου καὶ ἐμπνευσμένης ποιητρίας δεσποινίδος Κορνηλίας Α. Πρεβεζιώτου. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Συλλόγου ἐν ἄλλοις ἀποφαίνεται διὰ τῆς ἀναγνωσθείσης κρίσεως αὐτῆς ὅτι τὰ ποιήματα «τῆς νεαρᾶς ποιητρίας εἰσὶ πτερυγίσματα οὐχὶ κηποφοίτων πτηναρίων ἀλλὰ τῶν προωρισμένων αἰθέρια νὰ διασχίζωσιν ὕψη. Ἂν δέ, λέγει, πρὸς εὐδοκίμησιν ἐν τῇ ποιήσει ἰσχυροὶ καὶ ἀπαραίτητοι παράγοντες εἰσὶ πλὴν τοῦ θεοδότου χαρίσματος τῆς ποιητικῆς ἐξάρσεως, ἡ γνῶσις τῆς γλώσσης, ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τοῦ ποιητοῦ, ταῦτα πάντα καταφαίνονται ἐν τοῖς πρὸς κρίσιν ποιήμασι τῆς δεσποινίδος Κορνηλίας Α. Πρεβεζιώτου. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Συλλόγου λίαν εὐνοϊκῶς ἀποφαινομένη ὑπὲρ τῶν ποιημάτων τῆς νεαρᾶς ποιητρίας ἐκφράζει καὶ τὴν εὐχὴν ὅπως αὕτη μὴ παύσηται καλλιεργοῦσα τὸ παρὰ τῆς φύσεως δωρηθὲν αὐτῇ ποιητικὸν τάλαντον». Ἐπὶ τῇ κρίσει ταύτῃ συγχαίρομεν τῇ ἡμετέρᾳ φιλομούσῳ συνεργάτιδι, ἐπαναλαμβάνοντες ἅμα τὴν εὐχὴν ἣν ἐξέφρασε καταλήγουσα ἡ ἐκπαιδ. ἐπιτροπὴ τοῦ Συλλόγου καὶ ἣν ἀνωτέρω ἐξεθέμεθα. Μετὰ τὴν ἀλληλογραφίαν ὁ κ. πρόεδρος πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀποθιώσαντος ἀοιδίμου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου καὶ ἐκφράζει τὴν λύπην τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἐπιτίμου μέλους αὐτοῦ. Ἀποφασίζεται ὅπως ὁ Σύλλογος γράψῃ τῇ Α. Θ. Π. ἐκφράζων τὴν λύπην αὐτοῦ καὶ παρακαλῶν νὰ ἑρμηνεύσῃ αὐτὴν ὅπου δεῖ.

Μετὰ δὲ ἑτέρας τινὰς συζητήσεις ἀνέρχεται τὸ βῆμα ὁ κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶς καὶ ἀναγινώσκει ἣν προτάσσομεν πραγματείαν «Βυζαντινῆς τοπογραφίας πάρεργα», προϊὸν μελέτης ἐμβριθοῦς αὐτῶν τῶν πηγῶν, τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, δι' ἧς διαλευκαίνονται οὐκ ὀλίγα τέως ἀμφισβητούμενα ἢ πλημμελῶς ἐκτιθέμενα.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀναγνώσματος, ὁ πρόεδρος εὐχαριστήσας ἐν ὀνόματι τοῦ Συλλόγου τῷ ἀγορητῇ διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ.

Ἀκαδημία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παρισίοις.

Συνεδρία τῆς 30 Ἀπριλίου.

Ὁ ἐπὶ τῆς δημοσίας παιδεύσεως ὑπουργὸς ἀπηύθυνε τῷ ἰσοβίῳ γραμματεῖ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐν Παρισίοις ἐπιστολήν, δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτὸν νὰ ὑποδείξῃ δύο ὑποψηφίους διὰ τὴν ἕδραν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐντῇ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας (College de France), κενωθεῖσαν διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ κ. Rossignol. Ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν τοῦ ἱδρύματος τούτου ὑπέδειξεν ἤδη πρῶτον τὸν κ. Maurice Croiset τὸν γνωστὸν συγγραφέα τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, καθηγητὴν δὲ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐν τῷ Ἀνωτέρῳ Διδασκαλείῳ καὶ δεύτερον τὸν κ. Haussoulier, βοηθὸν διευθυντὴν τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων τῆς σχολῆς τῶν Ἀνωτέρων Σπουδῶν (ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἑλλην. ἀρχαιοτήτων).

Ὁ μαρκήσιος de Rosambeau κατέχει τὸ χειρόγραφον τῶν Μύθων (Fables) τῆς Φαίδρας, γραφὲν κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα, ἀνακαλυφθὲν δὲ καὶ δημοσιευθὲν τῷ 1596 ὑπὸ τοῦ διασήμου σοφοῦ Ὀδυσσέως Robert, γενικοῦ ἐφόπτου τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἀρχείων. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο πρόκειται νὰ δημοσιεύσῃ αὖθις καὶ ὁ κ. Rosambeau, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνέγνω τῇ ἀκαδημίᾳ τὸν ἐνδιαφέροντα πρόλογον.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ὁ Ἀδάμας. — Ὁ μετεωρικὸς σίδηρος τοῦ Canon Diablo καὶ ἡ πρόοδος ἀναλύσεως αὐτοῦ διὰ τοῦ κ. Κονιγ. — Ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Mallard καὶ γνώμη τοῦ κ. Daubré. — Ἀνάλυσις αὐτοῦ διὰ τοῦ κ. Moissan. — Παρασκευὴ τοῦ εὐχρηστοῦ ἀδάμαντος ἐπὸ τοῦ αὐτοῦ.

Ἀναλαμβάνοντες σήμερον κατὰ τὴν ἡμετέραν ὑπόσχεσιν τὴν ἀναγραφὴν τῶν πρὸς τεχνητὴν παρασκευὴν τοῦ ἀδάμαντος ἀξιολόγων πειραμάτων τοῦ κ. Moissan, θεωροῦμεν ἀπαραίτητον νὰ εἴπωμεν τὰ δεόντα περὶ τοῦ γεγονότος, ὅπερ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ εἰς τὰς μελέτας ταύτας.

Κατὰ μάρτιον τοῦ 1891 εὑρέθησαν τεμάχια αὐτοφυοῦς σιδήρου, θεωρηθέντος μετεωρολογικῆς προελεύσεως, ἐν Arizona καὶ παρὰ τὴν Cañon[1] Diablo, 300 χιλ. περίπου πρὸς βορρᾶν τῆς Tucson καὶ 400 χιλ. πρὸς δυσμὰς τῆς Albuquerque (New Mexico). Τὴν τοποθεσίαν ταύτην ἐπεσκέφθη ὁ ἐν Φιλαδελφίᾳ ὀρυκτολόγος καὶ ἔμπορος ὀρυκτῶν κ. Foote, ὅστις καὶ εὗρε μέγαν ἀριθμὸν τεμαχίων σιδήρου διεσπαρμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἐν τῶν τεμαχίων τούτων ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ καθηγητοῦ Κονιγ, ὅστις ἐξετάσας τὴν διὰ κατεργασίας δυσχερέστατα ἐπιτευχθεῖσαν ἀπογυμνωθεῖσαν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἐβεβαίωσε τὴν ἐν τῷ μετεωρικῷ τούτῳ σιδήρῳ ὕπαρξιν μικρῶν κοιλοτήτων πλήρων μελαίνης τινὸς ὕλης, περιεχούσης ἀδάμαντας, ὧν εἷς, δυστυχῶς ἀπωλεσθείς, εἶχε διάμετρον 0,5 χιλ., εὐχρέστατα δὲ ἐχάρασσε τὰ μετὰ τὸν ἀδάμαντα σκληρότητα τῶν σωμάτων.

Ὁ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις μηχανικὸς κ. Eckley Coxe ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Σχολὴν τῶν Μεταλλείων (Ecole des Mines) δεῖγμα τοῦ σιδήρου τούτου, ὅπερ ὁ καθηγητὴς Mallard παρουσίασε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὅπερ περιεῖχε πολυαρίθμους σκληροτάτους κόκκους, διαμέτρου 0,5 μέχρις 1 χιλ., παρουσιάζοντας ἀπάσας τὰς ἰδιότητας τοῦ μέλανος ἀδάμαντος ἢ *carbonado*.

Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην τοῦ κ. Mallard καὶ σχετικῶς πρὸς τὴν ἐγερθεῖσαν συζήτησιν ἐπὶ τῆς προελεύσεως τῶν τεμαχίων τούτων τοῦ σιδήρου, τῶν πλείστων μὲν παραδεξαμένων αὐτὸν ὡς μετεωρικόν, τοῦ ἐπὶ τόπου δὲ μεταβάντος, ὡς εἴπομεν, κ. Foote σημειοῦντος τινὰ περὶ τοῦ περιβάλλοντος τὴν θέσιν ἐν ᾗ εὑρέθησαν τὰ τεμάχια ταῦτα χώρου, οὐδεὶς βεβαίως ἐδικαιοῦτο μᾶλλον νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἢ ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας κ. A. Daubrée, οὗτινος πληρέστατα ἐπεβεβαιοῦντο οὕτως αἱ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀδάμαντος ἐν τοῖς ἀδαμαντοφόροις στρώμασι τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς θεωρίαι.

«Εὐχῆς ἔργον θά ἦτο, εἶπεν ὁ κ. Daubrée, νὰ ἐξερευνηθῇ μετ' ἐξαιρετικῆς φροντίδος ἡ ἐν τῇ Arizona θέσις ἐν ᾗ ἀνεκαλύφθη ὁ αὐτοφυὴς σίδηρος, ὅπως οὕτω γνωσθῇ ἐὰν ὁ ἀδαμαντοφόρος οὗτος σίδηρος εὑρίσκεται ἢ οὐχὶ εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ σημειωθέντος γειτνιάζοντος αὐτῷ μικροῦ ἐν σχήματι κρατῆρος ὄρους.[1]

«Ὁ κ. Nordenskiöld καὶ ἕτεροι ἀφωσιωμένοι καὶ γενναῖοι ἐξερευνηταὶ κατέστησαν γνωστὴν τὴν στενὴν συγγένειαν τῶν μαζῶν τοῦ αὐτοφυοῦς τῆς Γροιλανδίας σιδήρου πρὸς τὰς τόσῳ ἰσχυρὰς ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ ταύτῃ βασαλτικὰς ἐκρήξεις[2].

Οἱ τοσαῦτα παρασχόντες δείγματα τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐνεργητικότητος αὐτῶν γεωλόγοι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν βεβαίως δὲν θὰ σπεύδωσιν ὀλιγώτερον ἡμῶν ἵνα διαφωτίσωσιν ἡμᾶς σχετικῶς πρὸς τὴν σπουδαίαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῶν γενομένην ἀνακάλυψιν.

«Εἴτε δὲ ὁ ἐν τῷ αὐτοφυεῖ σιδήρῳ τῆς Arizona περιεχόμενος σίδηρος προέρχεται ἐκ τῶν οὐρανίων ἐκτάσεων, εἴτε εἶνε γηΐνης προελεύσεως, προώρισται νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς οὐ μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς μᾶλλον μυστηριώδους ὀρυκτῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ περὶ προβλήματος ὑψίστης σημασίας, προβλήματος σχετικοῦ πρὸς αὐτὸν τὸν σχηματισμὸν τῆς ἡμετέρας σφαίρας».

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τότε ὑπὸ τοῦ κ. Daubrée λεχθέντα σχετικῶς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Mallard γενομένην ἀνακοίνωσιν, ἣδη δὲ ἐξετάσωμεν συντομώτατα τὰ μετὰ ταῦτα.

Τοῦ κ. Foote μετενεγκόντος δείγματα τοῦ ἐν Arizona εὑράματος εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀνέλαβον μετὰ πολλοῦ ζήλου τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν, καὶ ὁ μὲν κ. Friedel διὰ πλήρους ἀναλύσεως ἔθεσεν ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας τὴν ἐν τῷ μετεωρικῷ λίθῳ ὕπαρξιν τοῦ μέλανος ἀδάμαντος, ὁ δὲ κ. Moissan κατώρθωσε νὰ εἴρῃ συγχρόνως ἐν τῇ μεταλλικῇ μάζῃ καὶ διαφανῆ ἀδάμαντα ὑπὸ μορφὴν κόκκων ἐντελῶς εὐδιακρίτων· ἀκριβῶς δὲ διότι ὑπὸ τοῦ χημικοῦ τούτου κατεδείχθη ἡ σύγχρονος ἐν τῷ μετεωρικῷ σώματι παρουσία τοῦ ἄνθρακος ὑπὸ διαφόρους μορφάς, ἥτις ἀποτελεῖ, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Stanislas Meunier,[3] περίστασιν προφανῶς λίαν ἐνδιαφέρουσαν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀδάμαντος, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐπεκαταθῶμέν πως εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ὑπὸ τοῦ χημικοῦ τούτου γενομένης ἀναλύσεως.

1) Τὸ ἄνωτέρω ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Foote γενομένην ἀνακοίνωσιν ὅτι 3 χιλ. περίπου πρὸς τὸ Β. Δ. τοῦ σημείου ἐν ᾧ εὑρέθησαν τὰ μεγάλα τεμάχια τοῦ σιδήρου τούτου, ὑπάρχει μικρὸς λόφος, καλούμενος Crater Mountain, ὅστις ὑψοῦται 132 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, καὶ οὗτινος τὸ κεντρικὸν τμῆμα κατέχεται ὑπὸ κοιλότητος 1200 μ. διαμέτρου, ἧς τὸ βάθος ἐφάνη αὐτῷ κείμενον 20 περίπου μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς περιξ πεδιάδος, ἔτι δὲ ὅτι (καίτοι ὁ κ. Foote οὐδένα ἐν τοῖς περιξ ἀνεκάλυψε ἠφαιστειογενῆ βράχον) κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἄξονος τοῦ κρατῆρος πρὸς τοὺς εἰς ἀπόστασιν 3 χιλ. εὑρισκομένους μεγάλους ὄγκους εὐθύγραμμον διεύθυνσιν ἀπαντῶσιν μικροὶ σιδήρου ὄγκοι.

2) Περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ἀνακαλύψεως τοῦ ἐν Olifak (κατὰ τὰ Ν. τῆς νήσου Disco) αὐταρυοῦς νικελιούχου σιδήρου, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Nordenskiöld τῷ 1870 κατὰ τὸ εἰς Γροιλανδίαν ταξείδιον αὐτοῦ, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰς γενομένας τότε ὑπὸ τοῦ κ. Daubrée ἀνακοινώσεις τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὴν ἐν σελ. 555—577 ἐκτενῆ περίληψιν αὐτῶν ἐν ταῖς Συνθετικαῖς μελέταις τῆς Πειραματικῆς Γεωλογίας τοῦ αὐτοῦ.

3) La Nature, ἀριθμ. 1036, ἐν σελ. 299.

Ὁ κ. Moissan διέλυσεν ἐντὸς ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος τεμάχιον σιδήρου τοῦ Cañon Diablo ἕλκον 4,216 γραμμάρια. Τὸ ἀδιάλυτον μέρος (ἴζημα) ἀπετελεῖτο ἐκ μίγματος περιέχοντος:

α) Ἄνθρακα λίαν ἐλαφρὸν ἐν καταστάσει λεπτοτάτης κόνεως, ὅστις πιθανῶς προέρχεται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀνθρακούχων τοῦ σιδήρου ἑνώσεων.

β) Ἄνθρακα εἰς λεπτότατα ταινιώδη τεμάχια, παρουσιάζοντα ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον βαθὺ ἰῶδες χρῶμα, ἄνθρακα ἰδιαζούσης ὄψεως, ὃν ὁ συγγραφεὺς ἀνεῦρε καὶ ἐν τῷ τεχνητῷ χυτοσιδήρῳ.

γ) Ἄνθρακα πυκνὸν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἰδίᾳ ἐστρογγυλωμένων τμημάτων μεμιγμένων μετὰ μικρῶν τεμαχίων φωσφορούχου σιδήρου καὶ νικελίου.

Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου μίγματος κατώρθωσεν ὁ κ. Moissan διὰ διαφόρων χημικῶν μέσων ν' ἀποχωρήσῃ δύο τεμάχια ὑποκίτρινα, κρυσταλλικά, χαράσσοντα εὐχερῶς τὸν λυχνίτην, καὶ ὧν τὸ ἕτερον ἐκάη ἐντὸς ὀξυγόνου ἐγκαταλιπὸν τέφραν διατηροῦσαν εἰσέτι τὸ σχῆμα τοῦ τεμαχίου, ἐν ᾧ ἠδυνήθη ν' ἀποδείξῃ τὴν παρουσίαν τοῦ σιδήρου.

Οὕτω δὲ ἀποδεχθείσης καὶ τῆς ἐν τῷ μετεωρικῷ τούτῳ σιδήρῳ παρουσίας τοῦ ἀδάμαντος μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀκριβείας, ὁ κ. Moissan προέβη ἐπὶ τῇ βάσει τούτου εἰς τὴν εὐτυχῆ καὶ μοναδικὴν ἐπίλυσιν τοῦ τοσάκις ματαίως ἀναληφθέντος προβλήματος τῆς τεχνητῆς παρασκευῆς τοῦ τιμιωτέρου τῶν τιμίων λίθων. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὡς καὶ προοιμιαζόμενοι εἴπομεν, ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως ἐπιστημονικὸν γεγονὸς ὑψίστης σημασίας, διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον λεπτομερέστερον ν' ἀναλύσωμεν αὐτό.

Ὁ κ. Moissan βεβαιωθεὶς ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ μετεωρικοῦ σιδήρου περὶ τῆς ἐν αὐτῷ παρουσίας τοῦ ἀδάμαντος καὶ λαβὼν ὑπὸ σημείωσιν τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται οὗτος ἐν αὐτῷ, προέβη εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν τοῦ πολυτίμου ὀρυκτοῦ περιβαλὼν τὸν ἄνθρακα διὰ τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς στοιχείων, ἅτινα συνοδεύουσιν αὐτὸν ἐν τῷ μετεωρικῷ λίθῳ, ἰδίᾳ δὲ ἀποδοὺς εἰς τὸν σίδηρον τὴν σπουδαιοτέραν πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἀδάμαντος ἐνέργειαν. Εἰργάσθη δὲ πρὸς τοῦτο μεταχειρισθεὶς ἰσχυρὰν πίεσιν, χρησιμοποιήσας πρὸς τοῦτο τὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πήξεως μάζης τινὸς χυτοσιδήρου παραγομένην πίεσιν.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι σώματά τινα, ἐν οἷς ἰδιάζουσαν κατέχουσι θέσιν τὸ ὕδωρ καὶ ὁ χυτοσίδηρος, παρουσιάζουσι τὴν ἄλλως πολύτιμον ἐξαίρεσιν νὰ διαστέλλωνται καθ' ἣν στιγμὴν μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς ῥευστῆς εἰς τὴν ἀεροειδῆ κατάστασιν. Τὴν ἰδιότητα ταύτην τοῦ χυτοσιδήρου ἐχρησιμοποίησεν ὁ κ. Moissan ὡς ἑξῆς: Ἐπλήρωσεν ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσιν σιδηροῦν κύλινδρον δι' ἄνθρακος σακχάρου καὶ ἔκλεισεν αὐτὸν διὰ κοχλίου τοῦ αὐτοῦ μετάλλου· ἔτηξε διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς καμίνου τῆς εὑρισκομένης ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τῆς ἀποθήκης τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων τῶν Παρισίων (Laboratoire d' électricité du Conservatoire des arts et metiers), ποσότητά τινα 150 μέχρι 200 γραμμαρίων μαλακοῦ σιδήρου, ὅπερ κατορθοῦται διὰ τῆς ἠλεκρικῆς ἐκείνης καμίνου ἐντὸς ὀλίγων μόνον λεπτῶν· εἶτα εἰσήγαγεν ἐν τῷ ῥευστῷ τούτῳ ταχέως τὸν περιέχοντα τὸν ἄνθρακα κύλινδρον. Τούτου γενομένου ἀποσύρεται ἀμέσως τὸ χωνευτήριον ἀπὸ τῆς καμίνου καὶ βυθίζεται ἐντὸς κάδου πλήρους ὕδατος. Οὕτω σχηματίζεται ταχέως στρῶμα στερεοῦ σιδήρου καὶ ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ στρώματος τούτου εὑρίσκηται εἰς τὴν ἀμαυρὰν ἐρυθρὰν πυράκτωσιν (rouge sombre) ἐξάγεται τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀφίνεται νὰ ψυχθῇ βραδέως ἐν τῷ ἀέρι.

Διαλύεται τότε ἐντὸς ζέοντος ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος τὸ μεταλλικὸν ὑπόστημα (culot) καὶ ὑπολείπεται ἐν τέλει ἄνθραξ ὑπὸ τρεῖς διακεκριμένας μορφάς, ἤτοι: ὑπὸ τὴν τοῦ γραφίτου, κατὰ μικρὰς ποσότητας, ὅταν ἡ κατάψυξις ἐγένετο βιαία, ὑπὸ τὴν τοῦ βαθέως ἰοῦ ἐν σχήματι λεπτοτάτων λωρίων ἄνθρακος, καὶ τέλος ὑπὸ τὴν τοῦ πυκνοῦ κεκρυσταλλωμένου ἄνθρακος, ὅστις χωρίζεται δι' ἐπιδράσεως τοῦ βασιλικοῦ ὕδατος, τοῦ ζέοντος θειϊκοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ὑδροφθορικοῦ ὀξέος. Τὰ οὕτω μονωθέντα τεμάχια διακρίνονται εἰς μέλανα καὶ εἰς διαφανῆ· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἔχουσι τὴν μορφὴν καὶ τὸ χρῶμα ἑνίων μελάνων ἀδαμάντων (carbonados), ἔχουσι πυκνότητα 3 μέχρι 3,5 καὶ χαράσσουσι τὸν λυχνίτην, τὰ δὲ διαφανῆ φαίνονται ὡς τεθρυσμένα, παρέχουσι δίοδον εἰς τὸ φῶς, παρουσιάζουσι δὲ ἀριθμόν τινα παραλλήλων ῥαβδώσεων ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλως χαρακτηριστικῶν τριγωνικῶν ὑποτυπώσεων.

Τὰ τεμάχια ταῦτα καίοντα ἐν τῷ ὀξυγόνῳ εἰς θερμοκρασίαν 1000°, ἐξαφανίζονται δὲ ἐγκαταλείποντα τέφραν, ἧς ἡ μορφὴ εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ ἀδάμαντος.

Τὰ πειράματα ταῦτα ἐπανέλαβεν ὁ κ. Moissan διὰ τοῦ τετηγμένου ἀργύρου, σώματος ἐπίσης διαστελλομένου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πήξεως αὐτοῦ.

«Ἐν συνόψει, εἶπεν ὁ κ. Moissan κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν,[1] ἐκ τῶν πολλῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐξετελέσθησαν διὰ τοῦ σιδήρου, τινὰ μόνον ἔδωκαν ἡμῖν μικροτάτους διαφανεῖς κρυστάλλους, παρουσιάζοντας πάντας τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἀδάμαντος. Ὑπομιμνήσκομεν δὲ ὅτι αἱ δυσχέρειαι τοῦ πειράματος παρεκώλυσαν ἡμᾶς νὰ παρασκευάσωμεν χιλιοστόγραμμά τινα τῶν κρυστάλλων τούτων, ἐνῷ πάντοτε ἐπετύχομεν τὴν ἀναπαραγωγήν, εἴτε διὰ τοῦ σιδήρου, εἴτε διὰ τοῦ ἀργύρου, τὴν μορφὴν τοῦ κρυσταλλικοῦ ἄνθρακος, ἔχοντος πυκνότητα ἴσην περίπου πρὸς 3, χαράσσοντος δὲ τὸν λυχνίτην καὶ ὁλοσχερῶς καιομένου ἐν τῷ ὀξυγόνῳ. Αἱ ἰδιότητες τῆς τελευταίας ταύτης μορφῆς τοῦ ἄνθρακος ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ταυτιζόμενον πρὸς τὸν μέλανα ἀδάμαντα ἢ carbonado.»

Ὁπωσδήποτε, τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Moissan γενόμενα πολυπλοκῆ πειράματα θεωροῦνται σήμερον ὁριστικῶς ἐπιλύσαντα τὸ πρόβλημα τῆς τεχνητῆς τοῦ ἀδάμαντος παρασκευῆς, ἀποπερατοῦντες δ' ἐνταῦθα τὸν περὶ ταύτης λόγον δὲν θεωροῦμεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐπιτυχία τοῦ κ. Moissan, ἐπιτυχία, ἥτις ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑψίστην περιωπήν, δὲν ὀφείλεται, ὡς συνήθως τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὰς πλείστας τῶν ἀνθρωπίνων ἀνακαλύψεων, εἰς τὴν τύχην, ἀλλ' εἶναι ἐπιτυχία λελογισμένη, ἀμείβουσα δικαίως τὸν ἀκάματον τοῦτον ἐργάτην, ὅστις μόνος μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἐργασθέντων προέβη εἰς τὰς δοκιμάς αὐτοῦ οὐχὶ αὐτοσχεδιάζων αὐθαιρέτως, ἀλλ' ἀντιγράφων τὴν φύσιν.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

[1] Συνεδρία τῆς 1)13 φεβρουαρίου 1890.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ. — *Ἡ Σάρρα* Bernhardt. — *ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ* — La reine Juana *τοῦ κ.* Alexandre Parodi. — *Θέατρα Βιβολίνου.* — *Ἡ ΝΟΤΙΣ τοῦ* Max Halbo. — *ΧΡΟΝΙΚΑ.*

Ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν τῆς Παλλάδος, ἀπὸ τοῦ ἄστεως τῆς Θεοδώρας, ἧς τοσοῦτον ἐνδόξως ὑπεδύσατο τὸ σχῆμα εἰς τὸ τῆς Φαίδρας, ὅπερ ὁ πατὴρ τοῦ θεάτρου ἐγένετο καὶ ἐν ᾧ κατ'ἐξοχὴν τὸ καλὸν ἀνεπτύχθη καὶ εἰς τὸ τέλειον ἐξίκετο, ἡ ὑπέροχος τραγῳδὸς τῆς ἐποχῆς Σάρρα Bernhardt ἀπελθοῦσα θριάμβους νέους αὐτόθι ἤρατο. Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὰς τέσσαρας παραστάσεις, ἃς, χορηγοῦντος τοῦ κ. Συγγροῦ διὰ τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, ἡ δαιμονία καλλιτέχνις ἔδωκε, διδάξασα τὴν μὲν πρώτην ἑσπέραν τὴν *Dame aux Camélias*, τὴν δὲ δευτέραν τὴν *Tosca*, τὴν τρίτην τὴν *Froufrou* καὶ τὴν τετάρτην τὴν *Adrienne Lecouvreur*, συνεχώρησαν τὴν ἐξαγνισθεῖσαν Μαγδαληνήν, ἐθρίξαν πρὸ τῆς ἀπαισίας σειρῆνος, ἠλέησαν τῇ τῷ θανάτῳ τὴν ἁμαρτίαν ἀποπλύναντα, περιέβαλεν ἀνεκλαλήτῳ αἰσθήματι συμπαθείας τὴν ᾠδοῦσαν ἐπὶ τῆς καρδίας τὸ τοῦ ἔρωτος ἄνθος ἄλλα καὶ ἕνεκα αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ θανοῦσαν εὐτυχῆ καὶ ἀτυχῆ ἅμα τῆς Μελπομένης ἱέρειαν. Ὑπέρρηψαν δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς περιπύστου καμελιοφόρου ἄνθη παντοδαπὰ ὑπὸ τὸν ἀττικὸν ἥλιον ἀναπτυχθέντα καὶ περιστεραῖς περιέβαλον τὴν ᾠδάτριαν τῶν *Deux Pigeons*. Ὁ θαυμασμὸς τῶν Ἀθηναίων πάντων ἀμέριστος ἐξεδηλώθη. Ἰδοὺ ἡ ἀλήθεια. Ἀπέναντι δὲ τῆς τοιαύτης ὑποδοχῆς ἧς ἔτυχεν ἡ Ἑλληνος συμβία γενομένη ἐν τῇ πόλει ἐν ᾗ τὰ ὀστᾶ ἐκείνου, αὕτη συνεκινήθη καὶ ἔκλαυσε. Συνεκινήθη καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἕλληνος δομαλᾶ, ἐπὶ τοῦ τάφου ἐφ' οὗ ἐσκόρπισεν ἄνθη ἐν πλαστικῇ γονυκλισίᾳ· συνεκινήθη καὶ ἔκλαυσεν ἐπίσης ὅτε ἄνθη αὖθις ἐλάμβανεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου παρὰ χειρῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ κατακλύζοντα αὐτὴν ὑπὲρ αὐτῶν αἰσθήματα ἐξεδήλωσεν ἐπαναλαμβάνουσα πρὸς πάντας «au revoir, au revoir!»

Ἀλλ' ἀκριβέστερον φανεροῦται ἡ ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχεν ἡ Σάρρα Bernhardt διὰ τῆς παραθέσεως τῶν εἰσπράξεων κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτῆς ἐν Ἀθήναις παραστάσεις. Ἰδοὺ αἱ εἰσπράξεις:

Dame aux Camélias	Δρ. 12,300
Tosca	» 14,400
Froufrou	» 10,100
Adrienne Lecouvreur	» 16,300
	Δρ. 53,100

προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν 10 0/0 τοῦ φόρου τοῦ δημοσίου . . . . . » 5,310

ἔχομεν τὸ ὅλον . . . . . Δρ. 58,410

ὑπολογιζομένων δὲ καὶ τῶν δώρων τοῖς πωληταῖς τῶν εἰσιτηρίων καὶ τοῦ κέρδους ἐκ μεταπωλήσεων εἰς. . . . Δρ. 5,000

ἔχομεν Δρ. 63,410

δαπανηθείσας ἐν ὅλῳ χάριν τῶν τεσσάρων παραστάσεων τῆς Σάρρας.

Παραλείποντες δ' ἄλλας λεπτομερείας σημειούμεθα ὅτι κατὰ ὑπολογισμοὺς ἀττικῆς συναδέλφου ὁ ἐργολάβος τοῦ θιάσου τῆς Σάρρας ἐκέρδισεν ἐν Ἀθήναις 5,000 φρ. χρ.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς Ἀθήνας ἢ ἀκριβέστερον κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Σάρρας ἐξ αὐτῶν ὠχρὸν ἐπεφάνη ἐπεισόδιον, οὐτινος ὅμοιον ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἔλευσιν τῆς Σάρρας εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν καὶ ὃ ἐπάταξε δεόντως τότε ὁ «Νεολόγος», ἀλλὰ τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν Καιρῶν (du siècle δηλαδή), ὡς τοιοῦτον, στερεῖται πάσης βοαθρότητος καὶ ἑπομένως οὐδεμιᾶς χρήζει ἀπαντήσεως.

Ὁ περὶ τῆς Σάρρας Bernhardt λόγος ἐξακολουθεῖ μεταβαινόντων ἡμῶν εἰς Παρισίους ὅπως ἐπισκοπῶμεν τὰ ἐν τοῖς αὐτόθι θεάτροις. Ἐν τοῖς θεατρικοῖς χρονικοῖς ἡμῶν, τοῖς δημοσιευθεῖσι διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 12 τεύχους ἐ. ἔ. λόγον ἐποιούμεθα περὶ τῆς *Reine Juana*, πενταπράκτου ἐμμέτρου δράματος τοῦ Ἀλεξάνδρου *Parodi*, οὗτινος τὸ κυριώτατον πρόσωπον προῦκειτο νὰ ὑποκριθῇ ἡ Σάρρα Bernhardt. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐδιδάχθη ἄρτι ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας, ὑποδυσαμένης τὸ σχῆμα τῆς ἀτυχοῦς Reine τῆς δεσποινίδος Dudlay, ὡς τότε ἐγράψαμεν. Ὁ ποιητὴς τοῦ δράματος, ὡς ὁ Σαρδοῦ καὶ ἄλλοι ἔπραξαν δραματικοί, τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐποίησε πρὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν χάριν τῆς Σάρρας, ἥτις κατὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ συνήθειαν αὐτῆς, ἅμα παρουσιασθὲν αὐτῇ τὸ δράμα, ἐξεδήλωσε μέγαν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἡ διάσημος τραγῳδός, ἧς εὑρέθησαν ἐν Ἀθήναις πρώην ὑποκρινταί ν' ἀμφισβητήσωσι τὴν ἰδιότητα ταύτην, κατεχομένη ὑπὸ τῆς μανίας τῶν ταξειδίων δὲν ἐδίδαξε τὴν Juana. Ὁ Parodi ἀναγινώσκει τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ, αὕτη δὲ ἀποδέχεται αὐτό. Ἡ ὑποκρίτρια δεσποινὶς Dudlay κατεθέλχθη ὑπὸ τοῦ ἔργου ἀνευροῦσα τὸ σχῆμα τῆς Reine Juana ἰδίαν προσῆκον αὐτῇ καὶ οὐχὶ τῶν συνήθων, ἑπομένως ἐπεθύμει αὐτό. Ἐπειδὴ ὅμως ἔδει πρότερον ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία νὰ ἐπαναλάβῃ ἔργα τινα συγγραφέων οἷς ὤφειλεν «ἀντισταθμήσεις» (compensations) αὕθις τὸ ἔργον ἀνεβλήθη. Τούτων οὕτως ἐχόντων πρωΐαν τινὰ ἡ Σάρρα Bernhardt παρουσιάζεται πρὸς τὸν κ. Parodi καὶ αἰτεῖται τὸ σχῆμα τῆς Reine Juana, ὅπερ ὑπεσχέθη αὐτός, ἀποδεχομένη νὰ εἰσέλθῃ αὖθις χάριν τοῦ σχήματος τούτου εἰς τὴν Γαλλικὴν-Κωμῳδίαν. Ὁ Parodi περιῆλθεν εἰς δυσχερῆ θέσιν· ἡ Dudlay ἠγάπα τοσοῦτον τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἡ Σάρρα οὐχ ἧττον αὐτῆς ἠγάπα αὐτό, οὗτος δὲ ὑπεσχέθη αὐτὸ

τῇ πρώτῃ, ἀλλὰ πρότερον εἶχεν ὑποσχεθῆ αὐτὸ τῇ μεγάλῃ τραγῳδῷ, ἥς καὶ χάριν ἐποίησεν αὐτό. Ὁ Parodi ἔσπευσε τότε παρὰ τῇ δεσποινίδι Dudlay καὶ ἐξέθηκεν αὐτῇ τὸ πρᾶγμα. Ἐκείνη μεγαλόψυχος, ἀναγνωρίζουσα τὴν ὑπεροχὴν τῆς Σάρρας (μία Dudlay κυρία Παρασκευοπούλου) ὑποχωρεῖ πρὸ αὐτῆς, μεθ' ὅλην τὴν ἀγάπην, ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸ σχῆμα τῆς Juana καὶ ἀποδίδωσιν αὐτὸ τῷ ποιητῇ. Ἀλλ' ἡ Σάρρα ἦν ἔξω τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας. Ἐν τοῖς χρονικοῖς, ὧν ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, ἐξεθέμεθα τὰς διαπραγματεύσεις, αἵτινες ἐγένοντο μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας ὅπως ἐπανέλθῃ αὕτη εἰς αὐτὴν καὶ τὸ ναυάγιον αὐτῶν ἕνεκα τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθίμων τοῦ Οἴκου τοῦ Μολιέρου. Οὕτως αὐθις ἐπανέρχεται τὸ σχῆμα τῆς Reine Juana τῇ δεσποινίδι Dudlay, ἥτις δέχεται αὐτὸ ὡς δέχεταί τις πρόσωπον ἀγαπητὸν ὅπερ ἐπλανήθη, μελετᾷ καὶ ὑποδύεται αὐτὸ ἐπὶ τέλους, ὁ δὲ Sarcey ἔγραψεν: «Ἡ δεσποινὶς Adeline Dudlay εὗρεν ἐν τῷ ἔργῳ τὸ ὡραιότατον σχῆμα τοῦ σταδίου αὐτῆς, πρὸς αὐτὴν δὲ οὐδὲν ἢ συγχαριτήρια ἔχω ν' ἀπευθύνω». Ὁ δὲ Lemaître: «Ἡ δεσποινὶς Dudlay ἀπέδειξεν ἀνώτερον τάλαντον ἐν τῷ σχήματι τῆς βασιλίσσης καὶ ἀνευρημήθη». Ταῖς αὐταῖς λέξεσι χρῆται καὶ ὁ Tillet (Revue Politique et Littéraire) περὶ τῆς γαλλίδος καλλιτέχνιδος: «Αὕτη, ἐπιπροστίθησιν, εἶχε θαυμασίαν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τραγικήν». Ὅ τε Sarcey καὶ ὁ Lemaître ὀλίγας μόνον λέξεις ἀφιεροῦσιν εἰς τὸ ἔργον ἐν ταῖς ἐπιφυλλίδιν αὐτῶν, ἃς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔχομεν, ὑπισχνοῦνται δὲ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐκτενῶς ἐν ταῖς ἑπομέναις. Οὐ μόνον ὅτι στερούμεθα τῶν ἐπιφυλλίδων τούτων, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους λόγους δὲν δυνάμεθα, καίτοι ἔχοντες ἐκτενεῖς περιλήψεις, νὰ ἐκταθῶμεν περὶ τῆς Jeanne la Folle, θυγατρὸς τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τοῦ Φερδινάνδου καὶ μητρὸς Καρόλου τοῦ πέμπτου. Τὸ δρᾶμα εἶνε τῶν ἱστορικῶν ἐρείδεται δὲ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν μελετῶν τοῦ σοφοῦ γερμανοῦ Bergenroth, αἵτινες μεταφρασθεῖσαι γαλλιστὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων» ὑπὸ Karl Hillebrand.

Ἡ κριτικὴ ἐποιήσατο ἤδη παρατηρήσεις. Ὁ Sarcey καὶ ὁ Lemaître ὑπισχνοῦνται ἐπίσης τοιαῦτας, ἃς ἐλλείψει χρόνου ἐπεφυλάξαντο. Ἔχει ὅμως τὸ δρᾶμα ἀρετὰς καὶ διαπρέπει ἐπὶ τῇ τραγικότητι. Ἔτυχεν ἐπιτυχίας λαμπρᾶς τὴν πρώτην ἑσπέραν, τὸ δημόσιον ἐχειροκρότησε ζωηρῶς πολλὰ μέρη τοῦ ἔργου. Εἶνε τὸ κυριώτατον ἔργον τῆς ἐποχῆς, ὅπερ προύκαλεσε ζητήσεις.

Ὁ Domonique-Alexandre Parodi ἐγεννήθη ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης τῷ 1840. Υἱὸς ἰταλοῦ ἐμπόρου καὶ προξένου τῶν Δύο Σικελιῶν, διῆλθε τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Σμύρνῃ, ἐξ ἧς κατήγετο ἡ μήτηρ αὐτοῦ, Ἑλληνίς. Τῷ 1861 ὁ κ. Parodi μετέβη εἰς Ἰταλίαν κατῴκησε, δὲ εἰς Μεδιόλανα καὶ Γενοῦαν καὶ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ ἱππότου Ἱππολύτου d'Aste, δραματικοῦ ποιητοῦ, οὗ πολλὰ ἔργα ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας. Τὸ πρῶτον δημοσιευθὲν ἔργον αὐτοῦ ἦν μυθιστορία ἐπιγραφομένη Ὁ τελευταῖος τῶν παπῶν (1863). Κατὰ τὸ 1865 μετέβη εἰς Παρισίους διά τινας μῆνας, ὅτε ἔμαθε τὴν γαλλικὴν εἰς ἣν ἔγραψεν ἄλλα τε καὶ τὰς *Nouvelles Messeniennes*, πατριωτικὰς ᾠδὰς (1867). Ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους τῷ 1868, ὅπου ἀνέγνω ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας δραματικὸν αὐτοῦ ἔργον. Ἐνθαρρυνθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Sarcey καὶ ἄλλων κριτικῶν ἔγραψε τὴν λίαν ἐπιτυχοῦσαν *Rome vaincue*, τραγῳδίαν εἰς πράξεις πέντε καὶ παρουσίασεν αὐτὴν εἰς τὴν Γαλλικὴν-Κωμῳδίαν ἐν ᾗ ἐγένετο δεκτὴ κατὰ τὸ 1872. Κατὰ τὸν δεκεμβρίου δὲ τοῦ 1876 ἐδιδάχθη τὸ ἔργον ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας ὑπὸ τῶν Σάρρας Bernhardt, Mounet-Sully, Laroche καὶ λοιπῶν. Ἔκτοτε ἐδημοσίευσε τὴν *Sérbora* (1877) καὶ δρᾶμα ἐπιγραφόμενον *la Jeunesse de François 1er*. Κατὰ τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ «Monde Artiste» φερόμενα ὁ Parodi ἐξέδωκε καὶ ποιήσεις ἰταλιστί.

Ἡ οἰκογένεια Parodi τῆς Γενοῦης παρέσχεν ἱκανοὺς καλλιτέχνας κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα, γλύπτος, ζωγράφους.

Νεαρὸς γερμανὸς συγγραφεὺς ὁ κ. Max Albe ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Residenz τοῦ Βερολίνου τρίπρακτον δρᾶμα ἐπιγραφόμενον ἡ Νεότης (Jeunesse), οὗτινος ἡ ἐπιτυχία ἐγένετο περιφανής. Τὸ ἔργον ἐστὶν ἐξαλλον καὶ τοιοῦτον ὥστε ἐκπλήξαι νὰ προξενήσῃ καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἐλευθέρου Θεάτρου τοῦ Antoine ἐν Παρισίοις ἀναβιβαζόμενον, ἐν Παρισίοις ἐν οἷς τοιαῦτα ἐλευθεριάζοντα ἔργα διδάσκονται. Τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τοῦ δράματος ἐστὶ νεᾶνις Annchen ὀνομαζομένη, ἀνεψιὰ δὲ γηραιοῦ ἱερέως Hoppe καλουμένου. Ἡ νεᾶνις αὕτη, ἧς ἡ μήτηρ ὑπανδρεύθη μετὰ τὴν γέννησιν αὐτῆς, ἦν τέκνον τοῦ ἔρωτος. Ἡ νεᾶνις αὕτη περιπίπτει εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα εἰς ὃ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, φονεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ βλακὸς ἀδελφοῦ καὶ τυγχάνει συγχωρήσεως ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ ἱερέως ἐπὶ σφάλματι εἰς ὃ ἐσύρθη ὑπὸ τῆς νεότητος καὶ τοῦ αἵματος τῆς μητρὸς αὐτῆς. Οἱ Γερμανοὶ ἐλησμόνησαν τὸν Schiller χάριν τοῦ Halbe ἐλησμόνησαν τὰς περὶ θεάτρου ἰδέας ἐκείνου καὶ ὑπεβίβασαν αὐτὸ χειροκροτοῦντες ψυχοφόρον θέαμα.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Οὐ πρὸ πολλοῦ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Παρισινῷ «Χρόνῳ» συγκριτικὸς πίναξ τῶν εἰσπράξεων (recettes) τῶν θεάτρων τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης κατὰ τὰ ἔτη 1891 καὶ 1892. Αἱ εἰσπράξεις καθόλου ἀνῆλθον κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1891 εἰς 23,599,656 φρ. καὶ 88, κατὰ δὲ τὸ 1892 εἰς 22,533 316 φρ. 23 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον τοῦ προτέρου ἔτους κατὰ 1,066,340 φρ. 65. Ἐλάττωσις ἐπίσης φέρεται καὶ ἐν τοῖς δικαιώμασι τῶν συγγραφέων κατὰ τὴν ἄρτι γενομένην ἔκθεσιν ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν δραματικῶν συγγραφέων. Ἡ ἐλάττωσις τῶν δικαιωμάτων ἀπὸ πρώτης μαρτίου 1891 μέχρις 28 φεβρουαρίου 1892 εἶνε 191,693 φρ. 51. Ἐκ τινος συνδιαλέξεως πρὸς ἄνδρα ἔμπειρον περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξάγεται ὅτι οἱ Παρισινοὶ μεταβαίνουσι πλέον εἰς τὰ ὠδεῖα καφενεῖα ἢ εἰς τὸ θέατρον.

— Ὁ Βέρδη ἀπέρριψε πρότασιν τῆς πόλεως Τεργέστης ὅπως ἐλθὼν εἰς αὐτὴν ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ *Falstaff*. Ὁ δαιμόνιος μουσουργὸς ὡς λόγον τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ προέβαλε τὴν πρεσβυτικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν.

— Οἱ ἀργυροῖ γάμοι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἰταλίας ἐγένετο αἰτία δυσαρεσκειῶν τινων ἐν τοῖς θεατρικοῖς. Ἐν ἄλλοις τὸ θέατρον τοῦ Costanzi ἠύξησε τὴν τιμὴν τῶν θέσεων κατὰ τὴν ἐπιστολίαν τοῦ *Falstaff* οὕτω· Θεωρεῖαι πρώτης καὶ δευτέρας σειρᾶς φρ. 300, τρίτης 150, ἰδωλίων 35, θέσεων ὀρθίων 10, μετὰ προσθήκης εἰσόδου δέκα φράγκων κατ' ἄτομον. Οἱ δὲ «ἐθνικοὶ» συνθέται μετ' ἐκπλήξεως ἔμαθον ὅτι τὸ ἐκλεγὲν ὑπὸ τῆς Φιλαρμονικῆς Ἀκαδημίας ἔργον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Α.Α. Μ.Μ. ἦν ἡ *Cantata* τοῦ Beethoven τὰ Ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν, ἔργον τοῦ 1812.

— Μεταξὺ δύο πυρῶν! Τὸ ἐξῆς νόστιμον ἀλλὰ καὶ δυσάρεστον διὰ τὴν παθοῦσαν συνέβη κατ' αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ. Πρὸ μικροῦ ἱκανὸς ἀριθμὸς κυριῶν καὶ κυρίων ἐταξείδευεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης. Κατὰ τὸ ταξείδιον τοῦτο ἡ συνδιάλεξις περιεστρέφετο περὶ τῶν τοῦ θεάτρου. Κυρία δέ τις διεκήρυξεν ὅτι κατ' αὐτὴν «ἡ miss S...., διάσημος ἀγγλὶς ὑποκρίτρια, ἕνεκα τῆς ἡλικίας αὐτῆς, λίαν προκεχωρημένης, ἐστὶν ἀκατάλληλος διὰ τὰ σχήματα ἅπερ ὑποδύεται, ἡ δὲ ἐξησθενημένη αὐτῆς φωνὴ ἐγένετο ἀνυπόφορος».—«Δὲν ἔχει οὕτω, κύριε;» ἐπιπροστίθησι στρεφεῖσα πρὸς τὸν δεξιόθεν παρακαθήμενον αὐτῇ». Ἐκεῖνος; ἀπήντησε: —«Καλῶς θὰ πράξητε ἴσως νὰ ἐκφράσητε τὴν ἡμετέραν γνώμην πρὸς τὴν miss S...., αὕτη κάθηται ἀπέναντι ὑμῶν!»

Βαθεῖα σιγὴ ἐπηκολούθησεν. Ἡ κυρία, κατέρυθρος, ἐξητήσατο συγγνώμην παρὰ τῆς ὑποκριτρίας —«Κυρία, εἶπεν, ὁ ἀποτρόπαιος κριτικὸς Τ.... ἐνέπνευσέ μοι τὴν κρίσιν ταύτην. Τὸ ἄτομον τοῦτο πρέπει νὰ εἶνε σχολαστικὸς ἀνυπόφορος!».

Ἡ ὑποκρίτρια ὑπομειδιῶσα ἐπέλαβε:—«Σᾶς συμβουλεύω νὰ εἴπητε ταῦτα πρὸς τὸν Τ.... ὑμεῖς αὐτή, κάθησαι παρ' ἡμῖν».

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ μικροῦ δεῖν ἐπέθανεν ἐκ συμφορήσεως.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς ἀπροσδοκήτου λειποταξίας τοῦ κ. Τρικούπη ἐκραγεῖσα κυβερνητικὴ κρίσις ἔληξεν, ἡ νέα δὲ ὑπὸ τῶν κ. Σωτηρόπουλον ὡς πρωθυπουργὸν καὶ ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν καὶ προσωρινῶς τῆς δικαιοσύνης μετὰ συνυπουργῶν τῶν κκ. Κοντοσταύλου ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, Κόρπα ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν, Κρεζῆ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν, Ράλλη ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ Εὐταξία ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως συγκροτηθεῖσα κυβέρνησις ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν μετὰ προγράμματος δυσχεροῦς μὲν τὴν ἐφαρμογήν, ὅπερ ὅμως, ἐὰν ἐφαρμόζετο, θὰ περιέβαλλεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης· ὄντως τίς Ἕλλην ἠδύνατο νὰ μὴ καταληφθῇ ὑπὸ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ἄνευ νέων δανείων, ἄνευ αὐξήσεως τῆς φορολογίας, διὰ λογικῶν δὲ μόνον οἰκονομιῶν καὶ τοῦ θεσπισμοῦ τοῦ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ θὰ κατώρθουν ν' ἀνασύρωσι τὸν τόπον ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ βαράθρου, ἐν ᾧ κακῇ μοίρᾳ διατελεῖ καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου, καίπερ εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ ἐγγίσας δι' οὕτω σοφῆς καὶ ἀκαταπονήτου ἐργασίας, ἀποκαρτερήσας κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποσπάσῃ αὐτὸν ὁ τέως πρωθυπουργός; Καὶ ὅτι μὲν ἡ νέα κυβέρνησις δυνηθήσεται ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἐπειγούσας τοῦ δημοσίου ταμείου ἀνάγκας καὶ εἰς τὴν ἔγκαιρον καταβολὴν τῶν προσεχῶν τοκομεριδίων, τοῦτο δύναταί τις νὰ θεωρῇ ὡς βέβαιον· νέον τι π. χ. προσωρινὸν δάνειον ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὰς ἀνάγκας ταύτας καὶ νὰ παράσχῃ τῇ κυβερνήσει τὸν ἀναγκαῖον μέχρι τῆς καρποφορίας τῶν ἄλλων οἰκονομικῶν αὐτῆς μέτρων καιρόν. Ἀλλ' ἡ δυσχέρεια ἡ μεγίστη ἔγκειται ἐν τῇ πρὸ τῆς Βουλῆς θέσει τοῦ ὑπουργείου. Τὰ συνιστάντα αὐτὸ πρόσωπα πάντα σχεδὸν εἰσὶ κοινοβουλευτικαὶ μονάδες, μὴ συγκεντροῦσαι τό γε νῦν περὶ αὐτὰς ψήφους ἱκανὰς νὰ ἐξασφαλίσωσιν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς, τοῦ πρωθυπουργοῦ μάλιστα μηδὲ τοιαύτης ὄντος, ἅτε μὴ ἀποτελοῦντος μέρος τοῦ ἐνεστῶτος κοινοβουλίου· πῶς ταῦτα θὰ ἐμφανισθῶσι πρὸ τῆς Βουλῆς καὶ θ' ἀποσπάσωσι τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος αὐτῶν; — Μία ὑπολείπεται ἐλπίς, ἀσφαλῶς αὕτη ἐρειδομένη ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἡγέτου τῆς ἰσχυροτάτης ἀντιπολιτευτικῆς μερίδος, ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη ὑποστήριξις τῆς κυβερνήσεως πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου, ὅπερ αὐτὸς διὰ τῆς ἐν τῇ κρισίμῳ ὥρᾳ παραιτήσεως αὐτοῦ κατέλιπεν ἀτελές. Ὁ ἄλλοτε οὕτω συνετῶς καὶ πατριωτικῶς ἐξορκίζων τοὺς πολιτικοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ νὰ ἐξαιρέσωσι τῆς πρὸς τὴν κυβέρνησιν πολεμικῆς αὐτῶν τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα καὶ περιορίσωσι τὸν ἀντιπολιτευτικὸν αὐτῶν ἀγῶνα ἐν τοῖς ἄλλοις ζητήμασι δὲν θὰ χρησιμοποιήσῃ, ἐλπίζομεν, τὴν ὑπέροχον κοινοβουλευτικὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς παρακώλυσιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος τῶν ἐπαγγελλομένων νὰ σώσωσι δι' αὐτοῦ τὴν χώραν. — Ἄλλως θὰ εἴχομεν διαλύσεις τοῦ κοινοβουλίου καὶ νέους ἐκλογικοὺς ἀγῶνας μετὰ τῶν ἐπακολούθων αὐτῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀπώλειαν χρόνου πολλαχῶς ἐπιτιδείαν εἰς δεινωσιν τῆς καὶ ἤδη κακῶς ἐχούσης καταστάσεως.

Ἐν Σοφίᾳ ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνεύσεως (Μεγάλης Σοβράνιε), τῆς μελλούσης νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἐπὶ τοῦ συντάγματος ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατ' εἰσήγησιν τοῦ κ. Σταμπούλωφ χάριν τῶν νυμφευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ πρίγκιπος ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις. — Ὁ ἐναρκτήριος τοῦ πρίγκιπος ἐκφράζει τῷ βουλγαρικῷ ἔθνει τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πριγκιπικοῦ ζεύγους ἐπὶ τῇ εὐαρεσκείᾳ, ἣν ἐξεδήλωσεν ἐπὶ τῷ γεγονότι τοῦ συνοικεσίου, προτρέπει δὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ νὰ μελετήσωσιν ἀκριβῶς καὶ κυρώσωσι τὰς ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους νόμου τῆς χώρας γενομένας μεταρρυθμίσεις. — Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐναρκτήριον ἀπαντήσει αὐτῆς καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς θ' ἀνταποκριθῇ πληρέστατα εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας ταύτας. Ἐν μόνον θὰ ὑπολείπεται πάντοτε, ἡ λύπη, ἣν ἐν-

δομήχως θὰ αἰσθάνεται πάντοτε ὁ βουλγαρικὸς λαός, ἀναλογιζόμενος ὅτι, τῶν *πραγμάτων χωρούντων* ὡς νῦν χωροῦσιν, ἐπὶ μακρὰν χρονικὴν περίοδον ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ ἰδεῖν ἰδίους ἡγεμόνας ἢ ἡγεμονίδας προσδεύοντας τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ δόγμα, ὅτι δὲ τὴν βαρεῖαν ταύτην ἀπώλειαν ἐπέβαλον αὐτῷ οἱ κηρύττοντες ὅτι τὸ πᾶν ποιοῦσι πρὸς περιφρούρησιν τῆς ἐθνικῆς ἀτομικότητος τῆς Βουλγαρίας κατὰ τῶν ἐπιβουλευόντων δῆθεν αὐτήν.

Τὴν ρουμανικὴν κυβέρνησιν κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐπησχόλησαν αἱ ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν ἐπιγενόμεναι *τῇ χώρᾳ συμφοραί*, εἰς τὸν περιορισμὸν καὶ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ὁποίων ἐκτακτοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀπητήθησαν καὶ ἀπαιτηθήσονται πιστώσεις. — Ὡς πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὃν ἡ τῶν φιλελευθέρων ἀντιπολίτευσις διεξάγει ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Φλέβα κατὰ τοῦ συντηρητικοῦ ὑπουργείου, οὗτος ἐξακολουθεῖ κρατερός, ἀλλ' ἡ κυβέρνησις κατορθοῖ πάντοτε ν' ἀντεπέρχεται νικηφόρως κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων, οἵτινες, ἀποτυχόντες ἐν τῷ διαβήματι αὐτῶν τοῦ ἀναμίξαι εἰς τὰς κομματικὰς συγκρούσεις τὸν βασιλέα, ἀρνηθέντα νὰ δεχθῇ ἐπιτροπὴν αὐτῶν, μέλλουσαν νὰ ἐπιδώσῃ αὐτῷ ἀναφορὰν τῶν φιλελευθέρων, προεκάλεσαν σχετικὴν ἐν τῇ κοινοβουλίῳ συζήτησιν, καθ' ἣν ὁ κ. Λαχωβάρης διὰ πειστικωτάτου λόγου ἤλεγξε τὴν τοιαύτην πολιτείαν τῆς ἀντιπολιτεύσεις, λησμονησάσης ὅτι ὁ βασιλεὺς «δέον νὰ θεωρῆται ὡς ἥρως δεικνύων τὴν σωτηρίαν ἐν τοῖς χαλεποῖς καὶ ἀληθῶς θυελλώδεσι καιροῖς».

Τὰ σερβικὰ πράγματα παγιοῦνται ἐν γαλήνῃ ὑπὸ τὴν νέαν αὐτόθι κατάστασιν. Ἡ κυβέρνησις, διορῶσα τὴν κατευναστικὴν δύναμιν, ἣν θὰ ἐνασκήσῃ ἐπὶ τῆς χώρας ἡ τῆς βασιλομήτορος ἐπάνοδος, πρὸς συνάντησιν τῆς ὁποίας ἀπῆλθεν ἤδη εἰς Κλάδοβον ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ἀπεφάσισε νὰ παρασκευάσῃ τὰ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῆς ὡς οἷόν τε λαμπρῶς. Εἶναι πιθανώτατον ὅτι διὰ τῆς καθόδου ταύτης τῆς ἀναξιοπαθησάσης βασιλίσσης θὰ ἐκλίπῃ ὅλως ἡ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος καὶ τὸ κράτος μετὰ τῆς χώρας θὰ δυνηθῶσιν ἀπερισπάστως σχετικῶς νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῶν. — Τὸ ἔργον τοῦτο μάλιστα ἔτι κανονικώτερον θὰ ἐπεδιώκετο, εἰ μὴ ἡ κρατοῦσα ἐν τῷ τόπῳ ριζοσπαστικὴ μερίς, μόλις ἰδοῦσα ἐκδεδλημένους τῆς ἀρχῆς τοὺς ἀντιπάλους αὐτῆς, ἐπανήρχετο εἰς τὰς ἀρχαίας διχονοίας, αἵτινες ἀτυχῶς κατὰ τὰς τελευταίας ἐκ Βελιγραδίου εἰδήσεις ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν εἰς τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς ὑποψηφίων αὐτῆς καὶ αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ συνεχισθῶσιν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ.

Ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ πρὸς ταῖς μεγάλαις οἰκονομικαῖς *καταστροφαῖς, ὧν τ' ἀποτελέσματα* ἰδίᾳ αἰσθάνεται ἡ Ἀγγλία, καὶ τοῖς ἄλλοις μερικωτέρας σημασίας γεγονόσιν, ἔχομεν τὰ ἐπακόλουθα καὶτὰ σχόλια τῆς πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς φρουρᾶς ἐν Τέμπελχοφ προσφωνήσεως τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, τὸ ἐπεισόδιον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀνάσσοντος τῆς Βρουνσβίκης πρίγκηπος Ἀλβρέχτου, τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου ἄρθρου τοῦ ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου, τὴν περὶ ἐπικειμένης προσκλήσεως ἐπὶ τὸν βρετανικὸν θρόνον τοῦ διαδόχου αὐτοῦ εἴδησιν καὶ τὴν ἐν Παρισίοις ὑποδοχὴν τοῦ στρατηγοῦ Δώδς μετὰ διαφωνίας τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ. — Ἡ ἐν Τέμπελχοφ προσφώνησις, κατὰ τὸν σαφέστατον τρόπον δηλοῦσα τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτοκράτορος νὰ ἐπιδιώξῃ διὰ παντὸς μέσου τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ στρατ. νομοσχεδίου, δὲν φαίνεται προωρισμένη νὰ ἐπενέγκῃ τὸ παρ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος προσδοκηθὲν ἀποτέλεσμα. Καθ' ὅσον τοὐλάχιστον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν σχολίων τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων, ὧν τινὲς μὲν τὰς ἐν αὐτῇ ἐκφράσεις ἐχαρακτήρισαν ὡς γνώμας ἁπλᾶς, μὴ φερούσας τὸ κυβερνητικὸν κῦρος καὶκατ'ἀκολουθίαν μὴ ἐνεχούσας τὴν εἰς πραγμάτωσιν αὐτῶν ἀναγκαίαν δύναμιν, τινὲς δὲ ἐθεώρησαν αὐτὰς ὡς ἐγκρυπτούσας πρακτικοπηματικὰς τάσεις, μὴ πολλὰ ἐγγυωμένας περὶ τῆς γαληναίας περαιτέρω ἐξελίξεως τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐσωτερικῆς καταστάσεως, τὸ δημόσιον φρόνημα καὶ μετὰ τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος ἀπειλὰς φαίνεται παραμένον δυσμενὲς πάντοτε πρὸς τὴν ἐπίτασιν τῆς διδηροφορίας καὶ πως μάλιστα πλειότερον ἐν τῇ δυσμενείᾳ ταύτῃ σκληρυνθέν. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ τι πλειότερον τούτου· ἡ ἐπιμονὴ περὶ τὴν αἰωνίαν αὔξησιν τῶν ἐξοπλισμῶν προεκάλεσε τὴν ἀπροκάλυπτον ἐκδήλωσιν τῆς δυσαρεσκείας παρὰ τοῖς ὁμοσπόνδοις τῇ Πρωσσίᾳ γερμανικοῖς λαοῖς. Ἐν Βαυαρίᾳ ἰδίᾳ ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Β α β α ρ ι κ ῇ π α τ ρ ί δ ι ὑπ' ἀνδρὸς οἰκείως πρὸς τὴν βαυαρικὴν κυβέρνησιν ἔχοντος δριμύτατον κατὰ τῆς ἐπὶ τῆς Γερμανίας ἡγεμονίας τῆς Πρωσσίας ἄρθρον, προδαῖνον μέχρι τῆς ἀπροκαλύπτου διατυπώσεως τῆς γνώμης, ὅτι τῇ Βαυαρίᾳ συμφορωτέρα θὰ ἦτο ἐν *περιπτώσει εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἥττα ἢ νίκη* τῆς Γερμανίας, ὡς τῆς μὲν νίκης καταστησούσης τὸ βασίλειον ἁπλῆν πρωσσικὴν ἐπαρχίαν, τῆς δὲ ἥττης αὐτῆς παραδωσούσης αὐτὸ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ νικητοῦ, ὃς θὰ εἶχε πολλοὺς λόγους νὰ ᾖσθῇ αὐτοῦ. Τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν εἶνε προωρισμένον βεβαίως πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν φίλων τῆς γερμανικῆς ἑνότητος. — Ὡς πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πρίγκηπος τῆς Πρωσίας, αὕτη πρὸς τὸν κόμητα μὲν Καπρίβιν φαίνεται ἀπευθυνθεῖσα, δεικνύει δ' ὅτι ἤρξατο μελετώμενον τὸ *ζήτημα τῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀνακλήσεως* τοῦ διδηροῦ ἀρχιγραμματέως, τοῦ πρίγκηπος γνωρίζοντος τῷ πρὸς ὃν ἐπιστέλλει ὅτι παρεκλήθη νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, ὅπως οὗτος ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὰ ἐν Γέρλιτς ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου Γουλιέλμου τοῦ Α' πρόσκλησιν τοῦ πρώην ἀρχικαγκελλαρίου, ἀλλ' ἠρνήθη ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο, καίτοι ζωηρῶς ἐπιθυμεῖ τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ πρώην ἀρχιγραμματέως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, καταλιπὼν τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῦ τῷ εἰς τοῦτο παρακαλέσαντι αὐτόν. Καὶ ὅμως ἡ ἐν τῇ τελετῇ *ταύτῃ παρουσία τοῦ δεξιοῦ βραχίονος* τοῦ ἀειμνήστου αὐτοκράτορος, καὶ ἂν μὴ ἀπέβαινεν ὁ πραύγγελος τῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανόδου τοῦ πραγματικοῦ δημιουργοῦ τῆς ἐνεστώσης γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἐπανόδου σωτηριοδεστάτης ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν γερμανικῶν συμφερόντων, θὰ ἐπέδρα πάντοτε εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τῆς χώρας. — Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου μετὰ τὴν ἀπόρριψιν πασῶν τῶν προταθεισῶν τροποποιήσεων ἐπιψήφισις τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου

ἄρθρου τοῦ ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου ἀποτελεῖ σπουδαιότατον βῆμα πρὸς τὴν κύρωσιν τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας, ὑφ' οἵαν ἐν γένει μορφὴν συνέλαβεν αὐτὴν ἐν νῷ ὁ γηραιὸς τῶν φιλελευθέρων ἡγέτης, εὐάρεστον δὲ κατὰ πάντα ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ ἐν τῇ σκανδιναυικῇ χερσονήσῳ κατάστασις, ἀποδεικνύουσα προφάσεις μὲν τὰ ἄλλα, μόνον δὲ σκοπὸν τῆς ἀντιδράσεως τῶν Νορβηγῶν τὴν ὁριστικὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς Σουηδίας ἀπόσπασιν, δὲν παρέσχε τῇ συντηρητικῇ ἀντιπολιτεύσει τοῦ κ. Γλάδστωνος τὰ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου αὐτοῦ ἐπιχειρήματα, ἅτινα ἠδύνατό τις νὰ φοβῆται ὅτι θὰ ἤντλουν ἀπ' αὐτῆς ὑπὲρ τῶν θεωριῶν αὐτῶν. — Ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἔχομεν τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐκ Λονδίνου ἐνδιαφέρουσαν πολιτικὴν εἴδησιν, τὴν περὶ ἐπικειμένης παραδόσεως τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν διάδοχον τῆς ἀνάσσης, ἥτις ἕνεκα τῆς ἡλικίας αὐτῆς, εἶνε δὲ ἤδη, ὡς γνωστόν, ὑπερεβδομηκοντοῦτις, ὡς καὶ ἕνεκα τῆς ἐν Γερμανίᾳ ἐσωτερικῆς καταστάσεως, σκέπτεται κατὰ τὰς ἐκ τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης πρὸς τὰς γαλλικὰς ἐφημερίδας μεταδιδομένας πληροφορίας νὰ παραιτηθῇ τὴν ἀρχήν. Οἱ προβαλλόμενοι λόγοι, καίτοι τὸ πρᾶγμα πάντοτε ὀφείλομεν μετ' ἐπιφυλάξεως νὰ δεχθῶμεν, ἔχουσι βεβαίως ὑπόστασιν· ἀλλὰ τούτοις προσθετέον καὶ ἕτερον ἐξ ἴσου σπουδαῖον, τὸν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως αὐτοῦ τοῦ *βρετανικοῦ βασιλείου*. Ἡ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων πιθανωτάτην ἐπιψήφισιν αὐτοῦ ἐξ ἴσου πιθανὴ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἀπόρριψις τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας θὰ παρεῖχε τὸ σύνθημα πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ἐναντίον τοῦ γεγηρακότος τούτου Σώματος ἐκστρατείας τῶν φιλελευθέρων, ἥτις θὰ ἐπέφερεν ἐσωτερικὸν κλύδωνα, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ὑπῆρχεν ἀπόλυτος χρεία ἀκμαιοτέρου κυβερνήτου, ὅστις μάλιστα διὰ τὰ φρονήματα αὐτοῦ νὰ δύναται εὐχερέστερον ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν *ἀνάγκην τῆς ὁριστικωτέρας ὑποχωρήσεως* τῶν συντηρητικῶν ἀρχῶν, ἡ πρὸς τὰς ὁποίας εὐλάβεια τῆς γηραιᾶς ἀνάσσης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτεθῇ εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν. Ὡς πρὸς τὴν ἐν Γερμανίᾳ κατάστασιν, αὕτη κατὰ τοῦτο δύναται νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς βασιλίσσης Βικτορίας — ἂν ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπαληθεύσῃ —, ὅτι διὰ τὰς ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς μάμμης αὐτοῦ παρασχεθείσας τῷ αὐτοκράτορι Γουλιέλμου συμβουλάς, ὡς καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν, ἧς ἐν Ἀγγλίᾳ ἔτυχεν ἡ γερμανικὴ πολιτική, ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις ἔχει ἀναλάβει ἠθικάς τινας ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἠδύναντο ἐν κρισίμῳ ὥρᾳ ν' ἀπαιτήσωσιν ἐνέργειάν τινα· ταύτας λοιπὸν τὰς ὑποχρεώσεις πιθανῶς θέλουσα ἅνα διασκεδάσῃ ἡ ἀνάσσα, ἐδουλεύθη τὴν ἀποχώρησιν. — Οἱ Γάλλοι πτύχησαν νὰ ὑποδεχθῶσι θριαμβικῶς τὸν νικητὴν τῆς Δαχομέης στρατηγὸν Δώδς, κληθέντα, ὡς γνωστόν, εἰς Παρισίους πρὸς διάσκεψιν περὶ τῆς ὁριστικωτέρας διεκπερατώσεως τοῦ ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἔργου, ὅπερ οὐδὲ μετὰ τὰς περὶ διπραγματεύσεως προτάσεις τοῦ Βεχανζὲν ἀφίκετο εἰς τὸ πέρας αὐτοῦ, ὡς ἠλπίσθη. Ἕτερον πολιτικὸν γεγονὸς γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος εἶνε ἡ θρυλλουμένη ὡς ἐπικειμένη παραίτησις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Δεβέλ, διαφωνήσαντος πρὸς τὸν πρωθυπουργόν. **Μ. Ε. Μ.**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Παραιτηθέντος τοῦ τέως σεβασμιωτάτου μητροπολίτου *Θεσσαλονίκης, κανονικαῖς* ψήφοις ἀνεδείχθη τοιοῦτος ὁ πανιερώτατος τέως Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀθανάσιος (Μεγαλλῆς).

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Καθὰ γράφουσιν αἱ ἀττικαὶ ἐφημερίδες αἱ ἐν Δελφοῖς ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς γιγνόμεναι ἀνασκαφαὶ θησαυροὺς ἀποκαλύπτουσιν ὀνόματί τε καὶ πράγματι, διότι πλὴν τοῦ Θησαυροῦ τῶν Ἀθηναίων ἀνεκαλύφθησαν καὶ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ἐπιγραφαί, αἵτινες σπουδαιότατου ἐνδιαφέροντος θεωροῦνται, πρόκειται δ' ἴσως ν' ἀποκαλύψωσιν ἡμῖν πολλὰ τέως ἄγνωστα.

Καὶ ἐκ Ναυπάκτου ἐπίσης ἀγγέλλονται σπουδαῖαι ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν. Πλὴν τῆς γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς τῆς διενεργούσης, ὡς γνωστόν, νέας ἀνασκαφὰς ἐν Τροίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Schliemann γενομένων, καὶ τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἀνασκαπτούσης τοὺς Δελφοὺς καὶ ἡ ἀγγλικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ ἐν Ἀθήναις ἐπίσης ποιεῖται ἀνασκαφὰς ἀποκαλυπτούσας σπουδαιότατα ἀρχαιολογήματα.

— Ἀγγέλκται ἡ προσεχὴ ἄφιξις ἐν Παρισίοις τοῦ ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἰδιοτρόπων νέων νορβηγιανῶν συγγραφέων, τοῦ Knut Hamsun, ὅστις ἀπεφάσισεν δριστικῶς νὰ μάθῃ τὴν γαλλικήν. Τῶν οἰκονομικῶν δ' αὐτοῦ μὴ ἐπιτροπόντων βίον ἐν Παρισίοις ἄνευ ἐργασίας, ἔγω, κατὰ τὰς νορβηγιακὰς ἐφημερίδας, σπουδαίως νὰ ἐργασθῇ εἰσερχόμενος εἰς τὰ καταστήματα τοῦ Λούβρου ὡς κατώτερος ὑπάλληλος ἢ μᾶλλον ὡς ὑπηρέτης (garcon) εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Καφενεῖον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπάγγελμα οὐδαμῶς ἐστὶ ξένον αὐτῷ, διότι ὑπηρέτησεν οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν καφενείῳ ἐν Βοστόνῃ, εἰς ἣν μετέβη ὅπως μάθῃ τὴν ἀγγλικήν.

Ὁ κ. Knut Hamsun ἐστὶ συγγραφεὺς μυθιστορίας ἐπιγραφομένης *la Faim*, ἥτις ἔτυχεν ἐκτάκτου ἐπιτυχίας πρὸ δύο ἐτῶν ἐν ταῖς σκανδιναυικαῖς χώραις καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Πρὸ μικροῦ δὲ ὁ κ. Hamsun ἐδημοσίευσε μυθιστορίαν ἐπιγραφομένην *le Rédacteur Lynge*, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ τῶν νορβηγιανῶν δημοσιογράφων. Τὸ κυριώτατον δὲ πρόσωπον τῆς μυθιστορίας ταύτης ἐστὶν ὁ διευθυντὴς τῆς μεγάλης ἐφημερίδος τῆς Χριστιανίας ἐν ᾗ γράφουσιν οἱ κ.κ. Biornson, Georges Brandes καὶ Sigurd Ibson, ὁ υἱὸς τοῦ δραματικοῦ συγγραφέως. Ἰδοὺ ὅτι ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐφαρμόζει τὸ τοῦ Ἡσιόδου, «ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος».

— Ἀγγέλλεται ὅτι προσεχῶς ἐκδίδοται μονογραφία περὶ τοῦ Renan ὑπὸ τοῦ ἄγγλου Grant Duff, φίλου τοῦ διαστήμου φιλοσόφου καὶ ἱστορικοῦ ἀπὸ τοῦ 1850.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 8 Μαΐου.

Τὸ σπουδαιότερον χρηματιστικὸν γεγονὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Τραπέζης νέα ὕψωσις τοῦ τόκου τῆς προεξοφλήσεως ἀπὸ 3 1/2 εἰς 4 0/0. Τοῦτο προεβλέπετο μὲν ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεφάνησαν σημεῖα τινὰ βελτιώσεως ἐν τῇ χρηματαγορᾷ τοῦ Λονδίνου, διότι ὁ ἐκτὸς τῆς Τραπέζης τόκος εἶχε κατέλθει ἀπὸ 3 3/4 εἰς 3 1/4 τοῖς 0/0, ἐξ οὗ ὁ χρηματιστικὸς κόσμος ἤλπισε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἤθελεν ἀναβληθῇ ἡ νέα ὕψωσις τοῦ τόκου. Καὶ ὅμως νέα ἀπόσυρσις χρημάτων ἐκ τῆς ἀγγλικῆς Τραπέζης καὶ ἐπομένως ἐλάττωσις τοῦ ἀποθεματικοῦ αὐτῆς ἠνάγκασαν τὸ συμβούλιον νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν νέας ὑψώσεως. Πρὸ ταύτης καὶ αἱ Τράπεζαι τοῦ Βελγίου καὶ τοῦ Βερολίνου ὕψωσαν τὸν τόκον, ἡ μὲν πρώτη εἰς 3, ἡ δὲ δευτέρα εἰς 4 0/0. Μόνη ἡ γαλλικὴ Τράπεζα ἐξακολουθεῖ διατηροῦσα τὸν τόκον εἰς 2 1/2 τοῖς 0/0, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ χρηματιστήριον τῶν Παρισίων ἐξεδήλωσε καὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν τάσιν τινὰ πρὸς ἀνατίμησιν οὐ μόνον τῆς γαλλικῆς ῥάντ, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν μάλιστα δὲ τῶν ἡμετέρων χρεωγράφων. Τὴν τάσιν ὅμως ταύτην ἀνέκοψε πάντοτε ἡ στάσις τοῦ χρηματιστηρίου τοῦ Λονδίνου, τὸ ὁποῖον, ἐπηρεαζόμενον ἐκ τῆς χρηματικῆς στενοχωρίας, ἦν ἐπήνεγκον αἱ καταστρεπτικαὶ πτωχεύσεις τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ Τραπεζῶν, συμπαρασύρασαι καὶ πλεῖστα ἐμπορικὰ καὶ τραπεζιτικὰ καταστήματα ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, δὲν δύναται ν' ἀνορθωθῇ. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἄνευ τῆς ἀνορθώσεως τοῦ χρηματιστηρίου τοῦ Λονδίνου, ὅπερ ἀναμφισβητήτως εἶναι τὸ διεθνὲς χρηματιστικὸν κέντρον, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρίσκουσιν ὑποδοχὴν τὰ χρεώγραφα καὶ αἱ ἀξίαι πάντων τῶν ἐθνῶν, σπουδαία ἀνατίμησις ἐστὶν ἀδύνατος. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἐν πολλοῖς πρωτοβουλία τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων ἀπήλλαξε τὴν Εὐρώπην τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἥτις ἦτο ἀναπόφευκτος συνέπεια τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ καταστροφῶν. Εἰς τὴν σταθερότητα τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων ὀφείλεται πρὸ πάντων ἡ σχετικὴ διατήρησις τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων, τὰ ὁποῖα ἀντέστησαν εἰς τὸν γενικὸν ἐκπεσμόν, μὴ ἀπολέσαντα ἢ μίαν μονάδα ἐκ τῶν συνήθων τιμῶν, ἐνῷ αὐτὸ τὸ πρωσικὸν δάνειον 3 0/0 ἀπώλεσεν ἐντὸς 7 ἡμερῶν πλέον τῆς μιᾶς μονάδος, μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ἀπώλεσεν ἡ Οὐγγρικὴ ῥάντ.

Τὰ τουρκικὰ λοιπὸν χρεώγραφα, ὑποστηριζόμενα, ὡς εἴπομεν, ὑπὸ τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων, ἤρξαντο ἀνατιμώμενα καὶ ἐνταῦθα, καίτοι ἡ ἡμετέρα ἀγορά, ἡ τοσοῦτον σκληρῶς δοκιμασθεῖσα ἐκ τῆς καταστρεπτικῆς ὑποτιμήσεως τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων, μετὰ πολλοῦ δισταγμοῦ καὶ δυσπιστίας παρακολουθεῖ τὴν ἐκ Παρισίων διδομένην ὤθησιν, πτοεῖται δὲ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἐναντίας πνοῆς, ὡς συνέβη χθές, διότι ἐνῷ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας αἱ τιμαὶ ἦσαν ὑπεστηριγμέναι τοῦ μὲν Γενικοῦ χρέους εἰς 23,38, τῶν δὲ μετοχῶν τοῦ Μονοπωλείου εἰς τὰ 16,19, περὶ τὸ κλεῖσιμον τοῦ χρηματιστηρίου ὀλίγαι πωλήσεις ἐπήνεγκον ὀπισθοδρόμησιν μᾶλλον δικαιολογουμένην ἐκ τῶν τιμῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ οἰκονομικὴ τῆς Εὐρώπης κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει ἀνεπιφύλακτον αἰσιοδοξίαν, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων ἐπικρατοῦσαι ἐν Εὐρώπῃ πεποιθήσεις οὐδαμῶς ἐκλονίσθησαν, τοὐναντίον δὲ καὶ ἐνισχύθησαν ἔτι μᾶλλον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ τῆς χρήσεως τοῦ 1892—1893 περιληπτικῆς ἐκθέσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ δημοσίου χρέους τῆς Τουρκίας. Καίτοι δὲ περίληψιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐδημοσιεύσαμεν ἤδη, ἐπαναλαμβάνομεν ὅμως καὶ ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστερα, ἐφιστῶντες ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν αἱ καθαραὶ πρόσοδοι τοῦ 1892—93 ἀνῆλθον εἰς Λ. Τ. 2,184,545, ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 117,974 λίρ. Οὕτω δὲ τὸ πρὸς μέλλουσαν αὔξησιν τοῦ τόκου ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, ὅπερ πέρυσιν ἦτο Λ. Τ. 9,493, ἀνέρχεται νῦν εἰς λ. 114,462. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῶν εἰσπραττομένων 2,250,000 λιρῶν τὸ 1,000,000 εἰσὶ πρόσοδοι σταθεραί, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἐγένετο πλεόνασμα 10 0/0. Τὸ διὰ τὸ Γενικὸν χρέος τακτικὸν χρεωλύσιον ἀνῆλθεν εἰς 376,516 λ. τ. Ἐκ τούτων 292,895 λίρ. ἐχρησίμευσαν εἰς ἀγορὰν 545,270 τίτλων τῆς σειρᾶς Α, καὶ λιρ. 83 281 εἰς ἀγορὰν 376,515 τῆς σειρᾶς Β. — Ἐκ τῶν ἀγορῶν δὲ τούτων ἐξηγεῖται ἡ ἀνατίμησις τῶν δύο πρώτων σειρῶν.—Διὰ δὲ τοῦ ἐκτάκτου χρεωλυσίου συνισταμένου εἰς λιρ. 159,500 ἠγοράσθησαν τῆς μὲν σειρᾶς Α 22,330, τῆς δὲ Β 175,560, τῆς Γ 257,400 καὶ τῆς Δ 204,600. Οὕτω δὲ διὰ τῶν ἐξαγορῶν τούτων τὸ Γενικὸν χρέος, ὅπερ ἦτο μετὰ τὴν γενομένην σύμβασιν 116,135,063, κατῆλθεν ἐντὸς ἑνδεκαετίας εἰς 107,884,130 λίρ. τουρκ. ὀνομαστικάς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴς ὁμολογίας τῶν σιδηροδρόμων, ἡ ἔκθεσις ἀναφέρει ὅτι διὰ τὸ τακτικὸν καὶ ἔκτακτον χρεωλύσιον αὐτῶν ὑπῆρχε διαθέσιμον ποσὸν 30,843 λιρῶν τουρκικῶν ἠγοράσθησαν δὲ διὰ τοῦ ποσοῦ 12,865 λιρῶν 3,515 τίτλοι, καὶ μένουσιν ἔτι διαθέσιμοι λ. τ. 17,978 μέλλουσαι νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς αὔξησιν τοῦ ποσοῦ τῶν κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν, ἂν γένηται παραδεκτὸν τὸ περὶ αὐτῶν σχέδιον.

Περὶ τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων ἀποφεύγομεν τό γε νῦν νὰ ποιήσωμεν ἐκτενῆ λόγον, ἢ νὰ ἐκφέρωμεν οἱανδήποτε κρίσιν, διότι ἡ μικρὰ πεῖρα ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι προκειμένου περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν πρέπει νὰ προτρέχωμεν τῶν γεγονότων καθ' ὅλον οὐδεμία βάσις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀσφαλής, καὶ οὐδεμία εἴδησις πρέπει νὰ λαμβάνηται τοῦ λοιποῦ ὑπ' ὄψιν, ἂν μὴ ἐπισήμως κυρωθῇ. Αἱ χθεσιναὶ τιμαὶ αὐτῶν ἦσαν τοῦ μὲν Παγίου 42 1/2, τοῦ δὲ Μονοπωλείου 52 καὶ τῶν δανείων 5 0/0 60,25.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Ὁ ὑπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις-Πέρα Τυπολιθογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ